

Rdeči križ zmerom ob vojakovi strani

PRISPEVAJTE V SEDANJI KAMPANJI ZA RDECI KRIŽ. S TEM POMAGATE SVOJIM.

Jugoslavija dobila vlado po navodilih in Titovih načrtih

REGENTSKI SVET DINASTIJE BRŽKONE NE BO MOGEL REŠITI. — KREKOVCI V VLADI DOBRO ZASTOPANI. — BIVŠI AKTIVNI SOCIALISTI UNIČENI V JETNIŠKIH TABORIH

Jugoslavija je po dolgotrajnih mešetarenjih dobila minuli teden novo vlado. Ali drugače rečeno, namesto zamejne vlade v Londonu so zavezniki (velika trojica) Tita priznali.

Stvar je šla gladkeje kot se je pričakovalo, ker je Stalin vztrajal pri svojem, Churchill mu je popustil za protiusluge, Roosevelt pa se je obnašal, kot da ne ve, o čem se pravzaprav gre, pa ni do konference na Jalti rekel ne tako ne tako.

Sestava nove vlade

Nova jugoslovanska vlada je slična, kot so jo že dolgo prerovali. Je sama na sebi bolj majhen parlament, kakor pa vlada. V nji so zastopane vse takozvane jugoslovanske stranke, ki pa jih v resnici ni bilo, ker jih je diktatura zadušila. Ampak nekaj njihovih voditeljev je bilo še na površju in na te se je oziralo.

Glavna stranka v Jugoslaviji so sedaj komunisti. Rdeča armada jih podpira. Toda komunistična stranka si ne lasti diktatorske oblasti, pač pa skuša, kot se more po razvijanju tamošnjih dogodkov sedaj presoditi, biti le vodilna sila, ne pa biti popolnoma v vodstvu, kar je v skladu s sedanjo taktiko Moskvo.

Federativna oblika določno priznana

Koncem minulega tedna je bilo iz Beograda definitivno poročano, da bo nova Jugoslavija federativna država. Nič več hegemonije enega naroda nad drugimi. To je udelec za srbske sovinitve, a ostali srbski narod se bo z novim razvojem sprijaznil in to bo zelo dobro zanj. Čaršija je zatonila, upajmo, zamero.

Ako bi si Jugoslavija določila federativno obliko ob svoji ustanovitvi, bi bila sedaj v marsičem mogoče veliko boljše, kot pa je; namreč tudi ako ne bi bila v vojni.

Osobje nove vlade

Na podlagi sporazuma med Titom in Subašićem, ki so ga že prej odobrili v Washingtonu, Moskvi in Londonu, bo Jugoslavija v bodoče zveza avtonomnih dežel; glavne province v nji bodo Srbija, Hrvatska, Slovenija,

Vojnim kriminalcem se ni ničesar bati, ako imajo zaščito med zavezniki

Še stara jugoslovanska zamejna vlada je od zavezniške komisije, ki preiskuje, koga naj se označi za vojnega kriminalca, zahtevala, da mora zabeležiti mednje generala Mario Roatta. On je bil pod Mussolinijem načelnik italijanskega generalnega štaba. Njegovi ljudje so klali po njegovih načrtih v Albaniji, Etiopiji, v Grčiji in v Jugoslaviji. Posebno v Sloveniji.

Za vojnega kriminalca ga je označila jugoslovanska osvobodilna fronta in iz njenih vrst je prišel tudi migljaj, da se naj ga nji izroči.

Nova italijanska vlada pod predsedstvom Ivanoe Bonomija je generala Roatta aretirala in ga držala nekaj časa v zastraženi vili. Potem se je umešalo vmes zavezniško vrhovno poveljstvo, ki je sedaj v Italiji, kolikor jo je osvobodjene, vrhovna oblast. Ker so prijatelji aretiranega generala zagotavljali, da je slabega zdravlja, so ga iz vile poslali v vojaško bolnico, od kjer je 5. marca pobegnil.

Med ljudstvom v Rimu je vzkipelo. Šla je na ulice in zahtevalo odpravo monarhije ter aretacijo za kralja Emanuela in njegovega sina Umberta. To je bilo 10. marca. Že v prvem izgredu je bil en demonstrant ubit in veliko ranjenih.

Znani časnikar in radio komentator Drew Pearson je prošlo nedeljo dejal, da je general Roatta pobegnil s pomočjo Angležev pod njihno varstvo, ker "preveč ve" — namreč ve slabega o Angležih, ki so pomagali Mussoliniju in s tem Roattu, pa se bi na sodni obravnavi lahko izgovarjal nanje. Angležem se je torej šlo zadušiti tako obravnavo in tako je vojni kriminallec Roatta sedaj na varnem, da ne bo mogel povedati, kar ve, in kar bi postavilo na laž marsikako Churchillovo frazo o demokraciji in fašizmu.

Prav tako zlahka je pobegnil Mussolini.

To je razumljivo, kajti kdo pa je Mussolinija, Roatta, Hirohita, Hitlerja in Franca podpiral, če ne v prvi vrsti Anglija, Francija in Zed. države? Kdo jih je zalagal z denarjem in materialom, ako ne te tri dežele?

In sedaj, ko je prišel čas obračuna, dopuščamo, da "vojni zločinci" pobegajo, namesto da jih bi izročili etioaskemu cesarju, če že mi ne moremo obračunati z njimi.

Sicer pa je vojni zločinec sistem, kakršen je, in tega podpirajo izvzemši Rusije in par drugih dežel vsi takozvani združeni narodi.

Kdo izmed poslancev in senatorjev je za ljudstvo največ storil?

Revija Collier's je razpisala nagrado v vsoti \$10,000, v kateri naj sodniki, od nje določeni, ugotovijo kdo izmed senatorjev in kongresnikov je za narod lani največ storil. Stvar je sicer komedija, ker se tiče le reklame za omenjeni list. Ampak je vzle temu važna zato, ker se bodo mnogi volilci vendarle zagnjavili za njim.

Kdo v kongresu ali senatu je kaj storil za ljudstvo? In kdor izmed njih dobi od omenjene revije večino glasov, bo tudi priznan za dobitnika deset tisočakov.

Toda nekateri unijski listi dvomi, da imamo v zvezni

Špekulanti žanjejo pa naj se vojna suče v kakršnokoli smer

Vselej, kadar se zdi, da zavezniški odločilno zmagojujejo, gredo delnice na newyorški borzi naglo navzdol. Špekulanti vedo, da po vojni ne bo tolikšnih dobičkov.

Pripetilo se je v tej vojni že večkrat, da čim se je razširila vest, da je zmaga za nas dobljena, tisti hip so začele cene delnic padati. Kajti vojna v takem sistemu, ki mu sedaj po novem pravimo "free enterprise" pomeni tudi več ali manj svobodno profitarstvo.

Ko je dne 9. marca na newyorški borzi spet zabrnelo, da se vojni bliža donec in s tem konec vojnim dobičkom, so začele v par urah iti navzdol cene delnic jekla, železnice, kompanij bakra, močurnih in oljnih družb, pa tekstilnih kompanij itd.

Medtem se je začelo špekuliranje tudi z ruskimi carskimi bondi. Carska Rusija je bila namreč silno zadolžena. Tudi Zed. državam veliko dolguje. Carske bonde imajo v tej deželi posamezniki in banke.

Ko se je Roosevelt vrnil iz Jalte, se je začela v New Yorku govorica, da mu je Stalin obljubil izplačati carske dolge. Pa so ljudje začeli bodisi prodajati bonde carske Rusije, ali na jih kupovati od onih, ki jih imajo, za "neznatno ceno", češ, ko jih bo Sovjetska unija izplačala, pa bodo dobički.

Vsa stvar je velika tragedija za tiste, ki svoje prihranke zapravljajo na ta način. Nič se ni naučili iz prejšnje vojne, ne iz poveljnih časov, ko so ljudje špekulirali s kajzerjevimi markami, francoskimi franki in z bondi, ki jih je prodajala Morganova firma.

Dve tretjini Jugoslavije osvobodjene

Maurice Western poroča iz Beograda v New York Timesu, da je že dve tretjini Jugoslavije očiščene od sovražnika. To vključuje vso Macedonijo, Srbijo, Crno goro, večji del Dalmacije — z izjemo male zasede južno od Reke — potem vso Istro z izjemo Trsta in nekaterih drugih luk. Ostane neosvojen del Bosne, Hrvatske in Slovenije. Ali tudi v teh ne kontrolirajo Nemci ničesar razen nekaj trdnjav in prometnih linij; a tudi v okupiranih okrajih kontrolirajo partizani velike dele teritorija.

Ako vam je naročena potekla, prosimo, obnovite jo čimprej.

znesku 10,000 dolarjev za svoje delo, ki so ga izvršili v minulemu letu. Zdi se, da skoro nihče, ker so se najbolj brigali, kako pomagati sebi. In to velja celo za tiste senatorje in kongresnike, ki so včasih veljali za ljudske prijatelje.

odpravo vojne, in ko smo zmagali, je ljudstvo že po nekaj tednih lahko uvidelo, da so bila tista gesla le megla. Ali se naj take pomote spet sedaj dogode?

Zadnjič smo rekli, da smo svet s svojo zmago ustvarili varnim za demokracijo. Sedaj govorimo o štirih svobodščinah. Ampak jih ne bo, ne takih, ne takih, če bomo zidali na državni-ke, kakršni so nam zapasli prejšnjo zmago. Škoda, da še vedno nimamo delavske internacionale, kakršna je bila zasnovana meseca februarja v Londonu. Človeštvu ni vredno obstajati, ako se bo po tem klanju pripravljal speh na nove moritve in razdejanja.

SANS ostane na delu v glavnem za religio akcijo

JPO-SS ŠE OSTANE SAMOSTOJNA POMOŽNA ORGANIZACIJA. — SEJA ŠIRŠEGA ODBORA SLOVENSKEGA AMERIŠKEGA NARODNEGA SVETA SVOJE DELO DOBRO IZVRŠILA

V petek 9. marca se je vršila v Chicagu seja odbora JPO-SS, ki je bila važna zaradi vprašanja, ali naj se to gibanje še obdrži, ali pa se pridruži k onemu, ki je bilo ustanovljeno lani pod okriljem ZOJSA.

To je v JPO-SS od takrat stalno vprašanje. Po mnogih posvetovanjih je dala ta ustanova v sklad WRFASD \$25,000. Na seji omenjenega dne pa se ni odločila za drugo kot da bo s svojim delom nadaljevala in pa da lahko tisti, ki hočejo, da se staremu kraju takoj pomaga, pri vsakem prispevku poudarijo, naj se ga takoj odpošlje.

Seja bila reprezentativna

Seja JPO-SS je bila dobro posečena. Udeležil se je je predsednik te religio akcije Vincent Cankar, tajnik Joseph Zalar, blagajnik Leo Jurjovec, Janko Rogelj od Ameriške bratske zveze, Anton Zbašnik, Josephine Erjavec od Slovenske ženske zveze, Josephine Zakrajšek kot zastopnica Progresivnih Slo-venk, Jože Grdina v imenu Slo-venske moške zveze in J. Vidic v imenu Družbe svete družine.

Glavno vprašanje pred njimi je bilo, kako usglasiti religio akcijo z ono, ki jo vrši sedaj SANS. Večina je bila mnenja, da naj JPO-SS ostane samostojna ustanova, ampak naj začne sodeluje z religio akcijo v področju ZOJSA tako, da če hoče dar takoj poslati tja, se to zgodi, drugače ostane v blagajni in pod kontrolo JPO-SS.

Naša religio akcija pri starem

Torej ostane naša religio situacija tam kjer je bila. JPO-SS jo bo nadaljeval po svoje, a glavno zbiranje sedaj vodi le SANS, ki je napravil v kratkem času v ta namen zelo lepe uspehe. Rezultati so bili in so objavljani v tajnikovih poročilih.

Darovi in vodstvo

V razpravi na seji širšega ali glavnega odbora Slovenskega ameriškega narodnega sveta, ki se je vršila dan pozneje, je neki odbornik iz Clevelanda prijel

Delo za Majski glas v teku, a tudi ovir imamo v izobilju

Prvi, ki se je oglasil s spisom v prihodnji "Majski glas", ki bo posvečen 40-letnici Proletarca, je naš znani "oldtimer" Nace Zlemberger. Za njim pa Joseph Snoy in Joško Oven.

Od vseh drugih pričakujemo spise do konca tega meseca.

Potrebno je, da sodelujemo drug z drugim čimbolj, ker v obema tiskarnama v Chicagu, kjer tiskamo naše publikacije, delavcev toliko manjka, da jima ni mogoče jamčiti izvršiti tiskarsko delo v par tednih, kot smo ga lahko v prejšnjih letih.

Torej čimprej nam sodrujki pošljite svoje spise in zastopniki oglaš, toliko bolj se bomo lahko v uradu požurili z delom, dasi smo tudi tu prikrajšani za dve moči.

Naš načrt je izdati Majski glas k 40-letnici Proletarca v najsijajnejši obliki, ki bo vredna tega jubileja. Možno je, da nam ga vsled prej omenjenega vzroka v tiskarni ne bo mogoče izpeljati tako kot smo si ga zamislili.

Že s koledarjem smo imeli težave. Pa tudi z listom, ker če delavcev ni, bodisi v tiskarni, ali pa v našem uradu, gredo stvari iz zasnovanega reda in nastanejo zamude. Ampak prepričani smo, da Majski glas izide in da bo delal čast jubileju, kateremu je posvečen.

Zed. države v vlogi mirovnega posredovalca

Zed. države so v prejšnji svetovni vojni bila odločujoča sila, a mir pa je bil na konferenci v Versailles bolj narekovan od italijanskih grofov, kot pa od ameriškega predsednika Wilsona.

Sedaj se spet pojavlja nevarnost, da vlada Zed. držav ne bo imela na mirovni konferenci, in ne na sedanjih tajnih pogajanjih tolikšne veljave, kot ji pripada.

O Wilsonu pravijo, da se je v svoji politiki zmotil in naj se Roosevelt iz njegovih hih učil in skrbil, da bo kongres, kadar pride čas, odobril njegov mirovni dogovor.

Dočim je Wilson elektrici-ral svet s svojimi štirinajstimi točkami in ga potem razočaral, ker jih ni mogel izpolniti, se je Roosevelt od kraja lotil sličnih obetanj v obliki izjave o štirih svobodščinah in Atlantskega čarterja. A po nekaj mesecih poskušanja, da oboje dramatizira, je spoznal, da se mu lahko pripeti isto, kakor Wilsonu, namreč polom. Zato je Roosevelt postal "realist". Kadar ga Poljaki in Irski prijemajo, kaj da je z njegovim Atlantskim čarterjem, jim pojasnjuje, da je to elastična stvar, kakor n. pr. deset božjih zapovedi, ki veljajo po vsem krščanskem svetu, pa si jih vsakdo po svoje razlaga ali pa po svoje spolnuje.

Ampak Zed. države imajo v vojni okrog enajst milijonov ljudi, ki so v uniformi in nešteto milijonov v municijski industriji. Kot v prvi svetovni vojni, tako bo tudi v sedanji ta množica bržkone najbolj odločujoča. Ko je kajzer padel, se je bil poražen zato, ker je prišla tja ameriška oborožena in ekonomska sila.

Ko se Hitler poda, bo treba dati v zgodovini ameriški armadi in industriji za njegov padeec zelo veliko priznanja.

Ampak se ne gre za to, pač pa, če ameriška vlada resnično hoče zmagati za demokracijo. V prejšnji vojni je zvezna vlada z Wilsonom na čelu venomer zatirjevala, da se bojujemo za

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Društva, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vai rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co. Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Poskusi za zblizanje med Vatikanom in Kremlinom še ne bodo uspeli

Iz Vatikana je bilo dne 11. marca uradno poročano, da so vesti o pogajanjih med njim in Moskvo za pobotanje neresnične. Niso pa v Vatikanu pojasnili, čemu so tudi poročila o pogajanjih prišla iz iste pisarne.

Kaj je na stvari? Vatikan, to se pravi, ves svetovni aparat rimsko katoliške cerkve, je storil po boljševiški revoluciji vse kar je zmoget, da bi jo uničil. Iz tega namena je pomagal Mussoliniju in Hitlerju, Dollfussu in Francu. In reakciji sploh.

Vsaka enciklika od leta 1918 dalje je bila usmerjena proti "komunizmu". In vsaka prej proti socializmu.

Predsednik Roosevelt se je pod vplivom politikov irskega rodu v Ameriki lotil problema, ki ga brzkone ne bo zmoget. Namreč, kako končati preprič, ki traja med vero in državo, kar je sicer napačno rečeno. Gre se med cerkvijo, kakršno zastopa sv. stolica v Rimu, in med Kremlinom, kjer je Lenin dejal, da je religija opij, torej sredstvo za zavajanje ljudstva.

Dve ideji sta trčili skupaj. Krščanska, lepa na papirju, je udarila v "brezbožništvo" nove vlade v Moskvi in od tam so odgovarjali z "Brezbožnikom". Stalin ga je med to vojno ustavil vsled "pomanjkanja papirja", a v resnici največ na ljubo Rooseveltu, ker je v svojih štirih svobodščinah zahteval tudi svobodo bogoslužja.

Stalin, ki se je v mladosti učil bogoslovja, precej razume o takih rečeh, pa si je mislil: Časopis "Brezbožnik" naj preneha, pravoslavni duhovniki v Sovjetski uniji naj se pobotajo z revolucijo, in ko to store, se prične novo poglavje pravoslavja. Prej je bilo udinjano carizmu, temi in reakciji, kar vse troje je eno in isto. A odslej pa naj služi vnanji politiki današnje Rusije. Če Churchill in Roosevelt hočeta svobodo cerkve v vseh kotih sveta, torej tudi v Rusiji, si je Stalin, nekdanji semenišnik, mislil, da jima prav lahko ugotovi brez škode zase.

A Vatikan je sumil, da se iz tega zanj morda ne izčrpi nič dobrega. Ako Stalin proglasi svobodo veroizpovedanja v USSR, je morda to v soglasju Rooseveltovega programa štirih svobodščin, ne pa v sorodstvu s programom, ki ga skuša uveljaviti Pij XII. Kajti cerkev v Rusiji je pravoslavna, torej ne pomeni za blagajno Petrovih novčičev v Rimu nobenih dohodkov.

Se toliko slabše pa je, ker je vlada v Moskvi pravoslavno cerkev uradno podprla in ji dovolila prvi zbor patriarhov ter ga financirala, od kar je padel carizem, in poskrbela, da se je na njemu poudarilo nagnjenje za tekmo z rimsko katoliško cerkvijo.

Bili so časi, ko je papeštvo res imelo veljavo in ukazovalo tudi nekatoliškim državam. A sedaj pa je prišla na površje Rusija s svojim reformiranim pravoslavjem, ki se ga Vatikan bolj boji kot pa "komunističnega brezbožništva", s kakršnim je hotel Lenin iztrebiti vero v lesene, kamenite in bronaste sohe.

Tako je brezbožna Rusija postala spet "krščanska", priznala pravoslavje, ga centralizirala in s tem izpodbila Vatikanu temelj trditve, da se bori za bogoslužje v Rusiji.

Na zboru pravoslavja je bila v Moskvi zastopana pravoslavna cerkev v Srbiji, v Bolgariji, Grčiji, v Turčiji, Palestini, v Ameriki in od povsod drugod kjer jo kaj je. In Rusija je velesila. Stalin, star lemenatar, se je Piju XII. lahko smehljala. Češ, glej, koliko velesil si časi imel za sabo! A sedaj?

Sedaj ima Vatikan popolnoma na svoji strani samo diktatorja Franca v Španiji, ki pa so mu ure štete. Misli je tudi, da mu ostaneta Petain in Laval v Franciji, pa je vzlic svoji nezmožnosti napačno igral. Oba moža, ki sta Piju obljubila spremeniti Francijo v klerikalno državo, sta dokončala. Sedanja Francija je spet protiklerikalna.

Nemčija bo poražena in papeštvo nima od nje v bodoče pričakovati nič kaj koristi. Latinska Amerika, vsa rimsko katoliška, prehaja pod vpliv Zed. držav. Sicer je v ameriškem state departmentu vatikanski vpliv zelo močan, skoroda včasih prevladajoč, a ni realističen in bo splahnel. A v demokratski stranki pa bo ostal.

Ko se je Roosevelt napotil v Jalto na sestanek s Stalinom in Churchillom, je vzel s sabo tudi nekega irskega katoliškega politika, bivšega predsednika demokratske stranke, in časnikiarji so se čudili, le čemu ga jemlje s sabo na tako pot. Pa so kaj kmalu uganili. Ko je Roosevelt uvidel, da je Stalin pristal v svobodo bogoslužja v Sovjetski uniji, ne da bi to pomenilo sprizajenje med njim in Pijem, je poskusil v interesu svoje vnanje politike in pa bodočega miru na kak način ustaviti dvoboj med njima. Torej naj gre ta irski politik iz Brooklyna na Jalto, od tam v Moskvo in potem v Rim.

V Vatikanu niso bili zadovoljni in spuščali v svet vesti, da se bo Roosevelt nazajgrede z Jalte oglašil pri papežu. Ampak Roosevelt je uvidel, da bi bil to sveti stolci prevelik poklon. Uredil je, da je prišel tja le bivši predsednik demokratske stranke in to šele potem, ko je opravil svojo misijo v Moskvi.

Roosevelt smatra, da je sovraštvo klerikalizma do Rusije nevarno svetovnemu miru. O tem se je lahko prepričal posebno v vprašanju Poljske. Neglede, kako zatrjuje, da se ga bo pravično rešilo, klerikalni aparat po svetu dela noč in dan v prilivanju olja na ogenj ščuvanja proti USSR.

TISTI, KI SE PRVI IZKRAJO, so najbolj izpostavljeni. Gornje sta dva ameriška marina, ki sta padla v napadu proti japonski postojanki na IWO JIMA na Pacifiku. Tam imamo že velike izgube, in kajpada tudi velike zmage.

KATKA ZUPANČIČ:

IVERI

Sreča...

Ljudje so čudna mešanica. Imamo pa vso to skupno svojstvo, da koprimo po sreči in zadovoljstvu. Obojega pa je, kakor pravijo, jako malo. Oh, Adam! Oh, Eva... Tista vajina jabolka sredi raja!

Ze kot otrok sem slišala o onem pravlično bogatem kralju, ki mu je bilo povedano, da doseže zaželjeno srečo in zadovoljnost le, če obleče srajco srečnega človeka. Obšli so že skoro vso njegovo širno deželo, toda srečnega človeka niso našli. (Kar je bilo po moji sodbi dokaj slabo spridevalo za kralja! Zakaj mu ni modrec nasvetoval, naj osreči svoje podložnike, pa bo i on srečnejši?! Toda pasja taca v pravljici meri namenoma drugam...)

Kraljevi iskači so skoro že obupali, ko ugledajo na neki rebri starega in — o! — srečnega pastirja. Pasel je tujo čredo na tuji zemlji. Svojega ni imel toliko, kolikor je za noht črnege — in vendar je veselo prepeval.

"Brž sleci bundo, srečni starček! In daj nam srajco! Srajco za našega kralja!" Toda pastir je bil — brez srajce... Tako se je pravljica končala.

Ali meni se je zdelo, da niso v pravljici vsega povedali. Poznala sem namreč Marusovega Miho, ki je tudi semintja pasel, če se ni mogel prej izmuzniti, in ki je tudi zmerom prepeval, vriskal in se smejal, pa čeprav ni imel svojega toliko, kolikor bi v oko dal. Njemu tudi je včasih manjkala srajca, dobil pa si je ovrtnik in oprsje, pa nosil oboje včasih kar na golo. Tako da se je moral čestokrat otepati nas otrok, oziroma dečkov, ki so hoteli videti, s čim si je "smilzel" prilpil na prsa. Toda naša nagajivost mu ni nikdar pokvarila židane volje.

Mihi se je namreč neko kolese v glavi narobe vrtelo. Pa sem bila trdno prepričana, da se je i onemu pastirju nekaj narobe vrtelo... In tako je dotična lepa in hudo poučna pravljica bila zame le piškav bob.

Ne, ne, uboštvo že ni taka malenkostna stvar, da bi se je dalo postaviti v kot, jo zagrniti z rožnatim zastorom in evo! bomo veseli, revščine ni...

Uboštvo je toliko močno zlo.

Ako je sedaj Vatikan izjavil, da med njim in Moskvo ni pogajanj, je to znamenje, da v Kremlinu nočejo slišati njegovih protostev in da bodo šli naprej s svojo cerkvijo na tak način, da bo rimsko katoliški škodovalo.

Vatikan si je tega sam kriv. Izrazil je Moskvo in se boril proti Sovjetski uniji vsa ta leta. Ako mu bo sedaj vrnila milo za drago, si nima niti na račun štirih svobodščin nikamor pritožiti.

Sicer pa je že skrajni čas, da se tudi v rimsko katoliški cerkvi dogodi preobrat. Dosedaj se je še vsak potes v nji zaključil z razkolom. Mnoge je zadušila s sežiganjem "krivovercev" na grmadah. Matijo Gubca je pomagala umoriti z razbeljeno krono, Jana Husa je sežgala, v Španiji je divjala njena inkvizicija, ampak to je bilo.

Vatikan ima še zmerom najpopolnejšo organizirano internacionalo, a njegov politični vpliv je nižji kot še kdaj v zgodovini in še drsa navzdol. Za civilizacijo, pa tudi za krščanstvo, je to jako dobro.

da utegne vplivati in kaliti mir in srečo svoje žrtve tudi še potem, ko se je ta morda že davno izvil iz stiske trdih klešč. Primeri, da se ta ali oni prične celo do velikega blagostanja. Ali namesto, da bi si ga privoščil in mirno užival, hlada dalje po več in več. Zakaj? Najčesče zato, ker ga senca prebitega velikega pomanjkanja še zmerom preganja bega in plaši; ker mu spomin še zmerom brenka na ušesa: "Kaj, če ti zmanjka in zdrčiš nazaj..." Tako trapi marsikatero bogatega siromaka skoz do njegove zadnje ure. Revščina je zlo, in zlo poraja zlo.

Seveda se dōbe po svetu tudi taki, ki jih uspeh — posebno če jim iznenada takorekoč skoči v naročje — vrže tako s tira, da se vedejo, kakor s kolom po glavi udarjeni in zaigrajo pri tem morda edino priliko v življenju. Kakor n. pr. berač Jure, ki ga je omamila nepričakovana dedščina.

"Zdaj, zdaj se bo živelo!" je vzklikal, vrgel malho v ogenj, pa hajdi on v mesto. Ni se kmalu vrnil. Toda ko se je vrnil, je bil po gosposko oblečen, sedel je na vozu, za hrbtno mu je kloktal precejšen sodec vina, vse skupaj je vlekel isker konj.

"Vse moje! Vse moje! Konj, kola in sod. Ko bo ta sod prazen, pojdeva s Hanzijem po drugem! Naj vidijo krčmarji, ki so me metali skozi vrata! Naj vidijo kmečke mame, ki so mi očitali, da ni žuljev na mojih dlaneh! Naj vidijo vsi, da nisem bil ustvarjen za kmeta, ampak za gospoda! Da, za gospoda! Kajne, Hanzij? Hanzij (konj) razume samo nemški, drugače bi prikimal. Saj ima več v glavi, nego vi vsi skupaj! Hijo — bi-stahor, Hanzij...!" In je oddrčal po cesti.

Po nekaj mesecih je bilo njegovega gospostva konec. Konju ni znal glasu in mu je poginil. Voz, sod in ostalo gotovino je zafrčkal na kartah. Novi, zvesti prijatelji, ki so mu pomagali izcediti vino, so mu nabavili novo malho ter se tako za vselej odkupili. Stric "na Pemskem" pa se je nehal, ali pa šele prav začel obračati v grobu.

Za svoje kratko trajajoče sreče je imel Jure jako dolg jezik, ki ga je jako pridno rabil. Za-

merjal se je povsod, koder je hodil. In to se je bridko maščevalo. Očitno je kazal skesanost in si kakor nekaj pritiskal roko na srce, češ, da ima srčno napako in ne more delati. Verjel mu ni nihče več; smilil se ni nikomur več.

Nazadnje so ga našli neke zmrznjenega. Zrtev revščine. (Konec pride.)

Par tisoč jugoslovanskih beguncev v Egiptu se že vrnilo

V kempi El Shatt v Egiptu je okrog 28.000 jugoslovanskih beguncev, za katere skrbi UNRRA in Rdeči križ. Dasi so pod zavezniško vojaško upravo, jim je dovoljeno, da se upravljajo sami. Imajo svoj "občinski odbor" in sploh je vsa uprava demokracično zasnovana, pravi poročilo ameriškega relignega uradnika. V svojih delavnicah se vežbajo v čevljarski, krojaški, kovaški, mizarski in v raznih drugih obrtih. Imajo svoje šole, bolnišnico, gledišče in pevski zbor, ki se nadeja, da mu bo dana prilika priti na turo v Zed. države.

Par tisoč beguncev se je iz tega tabora že vrnilo v osvobodjene kraje Jugoslavije.

Ako bi delavci s takim veseljem podprli delavski tisk, kakor podpirajo zavajalno časopisje, bi bilo kapitalizma kmalu konec.

AGITATORJI NA DELU

Vse naročnine, ki jih pošljejo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so štete na bazi polletnih naročin. Namreč agitator, ki pošlje eno celoletno, je zabeležen v tem seznamu s dvema polletnima.

Anton Zornik, zap. Penna.	62
John Krebel, Cleveland, O.	27
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	17
Martin Judnich, Waukegan, Ill.	18
John Zornik, Detroit, Mich.	6
Edward Tomšič, Walsenburg, Colo.	6
Anton Shular, Arma, Kans.	6
Kathy Junko, Detroit, Mich.	6
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	6
John Vitez, Barton, O.	6
Mary Stroj, Indianapolis, Ind.	6
Kajetan Erznöžnik, Red Lodge, Mont.	4
Joseph Oblak, Chicago, Ill.	4
Louis Barborich, Milwaukee, Wis.	4
Anton Jankovich, Cleveland	4
James Dekleva, Gowanda, N. Y.	4
Matt Malnar, Willard, Wis.	3
John Taneck, Girard, O.	2
Josephine Slapnik, Milwaukee, Wis.	2
Ludwig Yoxey, Pueblo, Colo.	2
Anton Tratnik, Diamondville, Wyo.	2
Mary Marinšek, Gallup, N. Mex.	2
Angela Zaitz, Chicago, Ill.	2
Luka Groser, Chicago, Ill.	2
Vinko Peterne, Strabane Pa.	2
John Rak, Chicago, Ill.	2
Leo Zevnik, La Salle, Ill.	2
Frank S. Tauchar, Chicago, Ill.	2
Anton Tomšič, Oakland, Calif.	2
Frank Hribar, Cleveland, O.	2
Mary Suglich, Riverdale, Md.	2
Frank Stih, Sheboygan, Wis.	2
Frank Kosem, Elm Grove, W. Va.	1

Skupaj (4 tedne, od 10. feb. do 10. marca) 210 naročin, prejšnji izkaz (4 tedne) 193½ naročnine.

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Star izrek pravi, da ako ne veš, o čem bi govoril, pa pripoveduj o vremenu. Mogoče. Ali kakor vsakemu izreku in tudi očitvidni resnici lahko ugovarjaš, tako imaš lahko protivno mnenje tudi tukaj. Vreme je namreč zelo važen predmet. Kdor ne verjame, naj prečita zgodovino; če ne drugega, saj nekoliko iz Napoleonovih vojsk.

Letošnja zima je bila izredna. O tem se ne pritožujemo samo mi doma; le vprašajte o nji na evropskih bojiščih tiste vojake, katerim so to zimo, ki sedaj izgineva, ozeble noge. Tudi precej naših (slovenskih) fantov je med njimi. Sedaj, na pomlad pa se dogajajo, kakor že tolikokrat prej tu povodnji.

Milijone in milijone ton najbolj rodovitne zemlje odnesejo spomladi deroče reke in hudourniki v Mehiki zaliv. Ne samo to. Kdo more prešteti vso materialno škodo in izgubo življenj, ki jih povzročajo te povodnji! In vendar, kaj je dosedaj človek proti tem naravnim katastrofom še kaj izdatnega storil? Zelo malo.

Načrte sicer imamo, ampak kadar so na dnevnem redu odločitve, se jih odloži za v bodočnost. Tako gre od leta do leta. Sedaj spet razpravljajo, da ko mine vojna...

Nekaj razmišljanja

Zadnjih nekaj tednov sem doma. To so moje spomladanske počitnice. Rajše bi, da bi jih imel aprila in maja, ko je treba človeku z motiko brskati okrog hiše in v vrtu. Torej ni čudno, ko govorim o vremenu! Casih sem se v teh tednih napotil doli na jug k mehiškim sosedom. Ali danes pa je potovanje težavna stvar, zato je boljše, če sedi doma, dokler se stvari ne izboljšajo.

Ze več kot štiri dni čitam Tolstoevo knjigo "Vojna in mir". Ima 1.146 strani. Pisana je v slogu, kot da bereš detektivsko povest. Čudno. Ta zgodovinska knjiga, katero je spisal Lev Nikolajevič Tolstoj med leti 1864-69, je ležala skoro pozabljena v naših knjižnicah, dokler se ni nemški "firer" spomnil, da je on Napoleon št. 2 in se usodnega 22. junija 1941 odločil za pot v Rusijo. Od takrat, to je v zadnjih treh letih, je bila ta knjiga ponovljena že v štirih različnih izdajah in se še danes zelo dobro prodaja.

Ko čitaš zgodovinske podrobnosti iz napoleonskih vojsk — od leta 1805, v katerem se pričinja ta knjiga, pa do Napoleonovega poraza l. 1812, čutiš, da doživljaš zgodovino, kakršna se odigrava danes. Ne samo to. Domišljija v moralno odgovornost, trma in napuh Napoleona, in pa njegovo odklanjanje odgovornosti za vojno, dalje domišljija, da je on nosilec evropske civilizacije v boju proti ruskemu barbarizmu, ga predstavlja podobnega Hitlerju. V marsikakem slučaju bi bilo treba spremeniti le letnico stare zgodovine, jo označiti z današnjo letnico in z današnjimi imeni, pa bi uvideli, da le doživljamo ponavljanje stare zgodovine.

Tudi pota Napoleona in Hitlerja so si enaka. Čitaš v njih sorodna imena kot če bi čital zgodovino zadnjih treh let. Seve, knjiga in osebe, s katerimi se bavi, ne piše o današnji Rusiji. Kmetje in delavci pridejo v nji le malo v upošte. Glavni junaki so zajeti iz plemstva. Ali resnica in globina njegovih filozofskih razprav, ki se raztezajo skozi vso to veliko knjigo, je tako izrazita in interesantna, privlačna in času primerna, da je ne moreš odložiti, dokler je ne prečitaš. Priporočam je vsakemu, ki se zanima za ta del ruske zgodovine.

Jalta in Chapultepec

Zgodovina se piše pred našimi očmi. Radoveden sem, koliko izmed nas jo razume? Ne štejem se med modrijane. Nasprotno. Človek bi rad vedel saj malo podrobneje, kaj se godi in kaj se bo še zgodilo. Končno pa, kadar se pride do razumevanja zgodovine in razvoja, samo pogledmo naše državnike, brez da bi omenjal druge ljudi.

Sedaj, ko se še vedno razpravlja o uspehih velike "trojice" v Jalti, in ko slišimo o rezultatih vseameriške konferenice v Mehiki, odmeva v naših meščanskih listih toliko različnih mnenj, da če bi človek ne imel nekaj pojma o vsem tem, bi gotovo obupal, da pride kaj dobrega iz vsega tega dela.

Glavni rezultat vseameriške konferenice je izjava za medsebojno pomoč v slučaju fizičnega napada katerekoli ameriške dežele na drugo. Zelo važna je tudi resolucija za podvig življenjskih razmer v centralni in v Južni Ameriki, ki so na zelo nizki stopnji. Resnica je, da bi bilo bedasto govoriti na račun naše vlade o odpravi fašizma v Evropi, ako ne odpravimo vzrokov zanj. Centralna in Južna Amerika ne potrebuje le prometnih sredstev, ampak tudi šole, sanitarne naprave ter dvigovanje življenjskega standarda, ker le to bo spremenilo fevdalizem v ondotnih deželah. Imajo ga še iz dedščine stare Španije.

Potrebno je v vseh deželah latinske Amerike program demokracije in socializacije praktično aplicirati. Gotove dežele doli na jugu imajo ustavo, ki se na papirju briljantno glasi, za katero pa se vladni krogi popolnoma nič ne brigajo. Vsak postojak pa upa, da izide v resnici nekaj dobrega s te konferenice.

Po svetu

Na Kitajskem se ni prišlo do veljavnega sporazuma med vlado v Čunkingu in med tistim delom kitajske dežele, v katerem vladajo komunisti. Njeno glavno mesto je Jenanu. Vladi v Čunkingu načeljuje Čiang-kaikš. Dokler se Kitajska ne pobota za skupen nastop proti Japoncem, bo potek vojne tam slab. O tem več v prihodnji številki.

V Italiji vre. Slabe življenjske razmere ter klavern nastop še bolj klavrne vlade Ivanoe Bonomija je preprical vse napredne elemente v nji, da mora priti do izpremembe. V deželi, kjer je bilo rojstvo fašizma, se ni dosedaj storilo še niti najmanjšega koraka za kaznovanje zločinskih fašistov. Tisto, kar je bilo naperjeno proti njim, je tako malenkostno, da so celo reakcionarji v zadregi. S pobegom fašističnega zločinca generala Mario Roatta iz Rima, kateri je z ognjem in mečem poštobil po slovenski zemlji, je priklopela vladna kriza v Italiji do vrhunca. V veliki demonstraciji v Rimu, v kateri je bilo par oseb ubitih in mnogo ranjenih, je množica vzklikala, "smrt kralju", "smrt prestolonasledniku Umberto", "smrt reakciji!" Pač čudno. Ali gotovi državniki res mislijo, da se bo moglo svet potisniti nazaj kot je bil v letu 1939?

Pri nas

Zelo me je pretresla vest, da je padel na bojišču na daljnem Pacifiku mladi sin družine Krantz v Detroitu. Tej familiji,

(Nadaljevanje na 4. strani.)

Tole mi ne gre v glavo?

Kako to, da so zaradi stavk napadani le delavci, ne pa delodajalci, ki jih izzivajo vanje, to mi nikakor ne gre v glavo?

POVESTNI DEL

Vladimir Levstik:

Oblodovci

(Nadaljevanje.)

"Mizo ste si tudi napravili?" sem zaječal.

"Kakopak!" se je pohvalila Cicigojka. "Gospod sodnik je lastnoročno zabijal kole." Tako govoreč ga je poljubila z očmi.

"... in vzameš iz popadurice kosček piškice ali pecenke," je nadaljevala debela gosja, "in se nazabavaš in pogostiš na svežem zraku. Domov grede pa navadno zavijemo k 'Staremu sollatu'."

"Dobra kaplja se prileže na zavest, da si opravil dobro delo," je rekel gospod nadzornik.

Tedaj sem se osokolil.

"Oprostite," sem izpregovoril, obračaje s h Kosirnici, gospe Cicigoevi in sodniku kot vrhunecem družbe, "oprostito, nekaj bi me zanimalo... Se pravi, dame so prej omenile, da jih profesor velikokrat zmerja kakor Čič. Iz vaših besed sem nadalje posnel, da hodite k njemu zelo marljivo... da ste si napravili pred njegovimi vrati mizo... z eno besedo, da ste pri njem kakor doma."

"Gotovo da, gotovo da," so mi segali v besedo.

"Rekli ste tudi, da ima hudo ben jezik in vam daje — če smem tako razumeti — zafrkljive odgovore, kadar napeljuje pomenek na višje stvari. Drugače se vdaja potrtosti. Jelite?"

"Kdo ve, nemara pa filozofira?" je dejal Obloda, kakor bi otresel pepel s cigarete. "Oh, vse to je vendar zelo nevažno. Mar ne, milostljive?"

Vztrajal sem.

"Ne morem si čisto utajiti," sem nadaljeval, "da bi tako in enaka dejstva... v kakem drugem podobnem primeru... dopuščala razne zaključke... Človek bi se na primer vprašal, ali ni profesorjeva nasajenost morda povsem iskrena? Ali ni njegovo obreževanje, zmerjanje in zafrkovanje prebito resno mišljeno? Vrag si ga vedi! Kaj če bi bilo to, kar smatrate ve, cenjene dame, in vi, gospod sodnik, za originalnost, za čudastvo in razbrzdanost izrednega človeka — če bi bilo vse to sa-

mo izraz skrajne, obupne nestrpnosti?"

"Pardon!" je patetično vzrotil Obloda. "Nasproti damam je taka možnost pač menda izključena."

"Z moje strani vsekako," sem dejal, "Toda recimo... nu Mlinar je bil nekdanji delaven človek, plodovit v svoji stroki. Pisal je. Kdo ve, nemara ga tišči tudi zdaj kako delo. Lahko da se res togoti na vas; lahko da vas zmerja in podi zato, ker vaša vsakdanja prisotnost morda ne vpliva nanj samo blago dejno, ampak ga tudi ovira v njegovem snovanju."

"Nemogoče!" Sodnik je ošabno zamahnil s kosmato roko. "Ali mar ne veste, prijatelj, da nežna bližina ženskih bitij izpodbuja talent k ustvarjanju? In če bi ga tudi ovirala: kadar je treba ugoditi damam, žrtvuje plemenit človek vse. Prav ta zavest je njegovo plačilo."

"Vrlo, gospod sodnik!" Gospa Cicigoeva se je hvaležno nagnila k njemu. "Ne, ne, profesor niti ne misli na kako pisanje. Narobe! Zmešalo bi se mu, da nima nas."

"Nikoli ga nismo našli pri kakem delu," je potrdila Kosirnica. "Samo prvi dan, potlej nikoli več."

To sem ji rad verjel!

"Ali tava po hosti ali pa sloni za mizo in pobeša glavo," je rekel nekdo. "Čuden človek."

"Ali pa sloni za mizo in pobeša glavo," se je ljubko začul odmev iz Matildinih ust. "Čuden človek. Zmešalo bi se mu, da nima nas."

Ubogi Mlinar! Zivo sem čutil, da bi na njegovem mestu še marsikdo drugi klonil z glavo in uhajal v gozd...

"Zmešalo bi se mu?" sem ponovilo ubito. "In če je to njegova pravica?"

"Njegova pravica?" je ostrmelica gospa Cicigoeva. "Kako mislite?"

"Če je njegova pravica, da se mu zmeša... Če bi, na primer, koprnel po tem tako strastno in vroče, da bi bilo vsako odvračanje smrten greh?"

"Oh, pravi orakelj ste no-

coj," sem dobil po nosu. "To so za nas pariške duhovitosti, kaj, gospod sodnik? Ne, ne, profesor je original."

S temi besedami je dvignila čašo do tankih ustnic in omočila jeziček v jeruzalemcu. Vsa družba je jela trkati. Bili so ne-premagljivi!

"Kaj pa — dovolite — kaj pa njegova žena?" mi je zdajci prišlo na um.

Nihče me ni več poslušal.

☆
Popito vino me je kuhalo vso noč in gonilo moje misli, vzemirjene po dojmih pravkar opisanega razgovora, tako neusmiljeno iz kota v kot možganov, da se niso oddahnile tik do jutra. Ali sem čul, kadar se mi je zdelo, da dvigam glavo in blodim z očmi po sobi? Ali sem spal, kadar me je obsopal vrvež dozdevno brezzmiselnih slik in predstav?

Ziv krst mi ne bo verjel če bi povedal vse, kar sem videl tisto noč. Komu, na primer, bi se zdelo mogoče, da je igral za vsem, za slikami in predstavami, skrivnostni živ ornament, ki se je neprestano prelival in z vrtoglavo brzino menjaval svoje šarene vzorce? Komu bi se zdelo mogoče, da je ta ornament vzlic svojih mučni nestalnosti vendarle ohranjal nekakšno ogrodje monumentalnih, monumentalnih črt, ki so ostale ves čas enake in v katerih je bila (tudi to še pomnim) simbolično izražena vsa bebaša samopašnost r-ske gospode?

Iz zlovesčega ornamenta je včasih kavslil vijoličasti, z mnogoštevilnimi mozolji okrašen nos prelepe Matilde, pobešil se name in obvisel tik pred mojimi ustnicami, kakor bi mogleval za poljub... Vsak trenutek sem slisal in videl profesorja: brljal je, cvilil in besno skakal od tal, puleč si lase v paroksizmu obupa. Slisal in videl sem tudi goste, ki so z grohotom in vriščem plesali okoli Mlinarja nekakšno steničje kolo. Vsem skupaj je zapovedoval sodnik Obloda; na vzvišenem prostoru, odet v ceremonijarski ornat, je udarjal s kazalcem takt in komandiral zadal profesorja zdaj ostale... Pošastni ples se je večkrat nenadoma zmešal in razletel; v takih trenutkih mi je profesor izginil izpred oči, glede na vse druge pa me je prevzel občutek, kakor da te pojave niso človeške osebe, ampak jata črnih, belih, rjavih in grahastih kur, ki z našopirjenimi zadki obkrožajo petelina, petelin pa kukurika v svoji slavi in strelja po njih z očmi, prav kakor bi izbiral, katero naj odlikuje. In čudno: naj so bile pute še tako putaste in petelin še tako krivoper, vendar se mi je bledlo, da vidim istočasno in na istem kraju kakor njegovo desno kreljut, njegov greben in njegov kljun — kocinasti prst, veličastno plešo in dostojanstveno lice sodnika Oblode...

IV.

Ko sem drugi dan razmišljal o privedih minule noči, me je zdajci obsedlo, da morajo imeti kak višji pomen. "Usoda me kliče na pozornost," sem si dejal; "z nestrpnostjo čaka, kdaj zaigram svojo vlogo." Čim bolj se je utrjevala v meni ta misel, tem bolj mi je bilo jasno, da ima usoda prav, ko me hoče naglo rešiti vseh zoprnih negotovosti in morečih pričakovanj. Mudilo se je nastopiti!

Takoj po kosilu sem se ukral iz mesta v gozd in sem krenil po tisti bližnjici, ki je vodila najbolj naravnost v Mlinarjevo samoto.

Vsa pot mi je bila napretrgan spored presenečenj. Kako pozabljene, zanemarjene in razorane so bile te stezice, ko sem lani hodil po njih! Zdaj nisem videl nikjer ne mlak ne trave. Vse je bilo otrebljeno, vse za ravnanje, vse posuto kakor v parku; očem se je skoro težilo po kolotečinah bivših dni. Koderkoli je gledala žolta ilovica izpod rdečega proda, so se poznali v njej sledovi človeških stopinj, odtiski drobnih damskih peta in šiljastih gosposkih čevljev, ne menda ka-

GORNJE JE SLIKA NEMSKIH ŽENSK, ki so jih zavezniki ujeli zaeno z nemškimi moškimi vojaki pri Roeru.

kih drvarskih klobuštr! In ves čas, od mesta do profesorjevega zatišja, so me pozdravljali osipki napredujoče civilizacije: konci smotk in cigaret, razmetani tako na gosto, da je bilo nemogoče izgrešiti pot. Sveži pljuski oljnate barve, ki

sem jih opažal na deblih bukey in smrek, so bili spričo tega zelo nepotrebnosti. Tik pred izhodom na ravnicu sem došel motovilastega dečka, ki je izvrševal to žigosanje prirode.

(Dalje prihodnjič.)

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Piše CHARLES POGORELEC

Danes začnem to kolono z Mary Marinskovo, Gallup, N. Mex. Ona je bila namreč prva, ki se je oglašila po priobitvi prejšnje kolone pod tem naslovom. Poslala je dve naročnini in \$2 v tiskovni sklad, ki ju je prispeval John Novak.

Za njo pride Tone Zornik. On je eden izmed najmarljivejših agitatorjev za naše publikacije. Poslal je 48 naročnin. Koledarja je razprodal že blizu 400 izvodov. Ni malo to število, posebno ako se pomisli, da Tone nima vozila, pač pa mora precejšnjo koledarsko 'zalogo' prenositi ročno, kar je težavno. Nasilbine so raztresene in je treba včasih hoditi par milj od postaje do cilja, toda Tone vztraja, ker veruje v svoje delo.

Chicago: Joseph Oblak je dobil 4 naročnine; Frank Zaitz 1; naročnin, večinoma nove, \$5 v sklad 300-terih, ki jih je prispeval Frank Vratarič iz Luzerne, Pa., ter \$33 v tiskovni sklad, ki jih je zbral na seji gl. odbora SNPJ. Angela Zaitz je dobila 2 naročnini, Chas. Pogorelec 4, Luka Grosar 2, John Rak 2 in Frank S. Tauchar 2.

Cleveland: John Krehel je poslal 27 naročnin, \$3 v tiskovni sklad in \$5 v sklad 300-terih, ki jih je prispeval Anny March. Anton Jankovich je poslal 4 naročnine, od teh 2 novi in 50c v tisk. sklad. Frank Hribar je obnovil naročnino in poročal, da je društvo št. 34 SDZ pristopilo k Prosvetni matici, isto je storilo tudi dr. št. 6 od iste organizacije.

Nick Triller, Library, Pa., je naročil še tri koledarje.

Louis Barborich, Milwaukee, Wis., je že začel z agitacijo za oglašje Majskemu glasu. Poslal je 4 in zraven tega tudi 4 naročnine in \$3 v tisk. sklad. Naročil je tudi en iztis Angleško-slovenskega berila.

Detroit: Kathy Junko je poslala 6 naročnin in kot je njena navada, je pustila provizijo tiskovnemu skladu. John Zornik je poslal 50c v tiskovni sklad, 4 naročnine in \$10 v sklad 300-terih, ki sta jih prispevala Frank Kuhovski in Martin Menton. John Berlis je obnovil naročnino in zraven dodal še \$7 v sklad 300-terih (to že vdruči); Andrew Grum Jr. pa \$25 v tiskovni sklad.

Vinko Peternel, Strabane, Pa., je novi tajnik kluba št. 118 JSZ. Poslal je članarino zanj ter dve naročnini in ob enem želi nov imenik za ondotni okraj ter novo pobotno knjižico. Kot je razvideti, ima v načrtu za razširjenje lista obširno kampanjo. Zelimu mu obilo uspeha in sodelovanja somišljenikov pri njegovi agitaciji.

John Vitez, Barton, O., je po-

slal 6 naročnin in naročilo za večje število knjig iz naše zaloge.

James Dekleva, Gowanda, N. Y., je poslal 4 naročnine. In kot je njegova navada, je provizijo pustil tiskovnemu skladu.

Peter Benedikt, Berkley, Mich., je poslal \$50 v tiskovni sklad in naročil celo stran oglasa na platnicah v Majskem glasu za svoje podjetje. Slednje nam je sporočil telefonično. "Na nekaj način vam moram pomagati, pa naj bo ta," je še pripomnil. O. K., Pete!

Martin Judnich, Waukegan, Ill., je poslal kar 6 novih naročnin in 2 obnovljeni. "Da ne boš rekel, da se nisem odrezal z novimi naročniki," je še dostavil v poročilu. Dobro Martin, dobro, le še se "odreži" na ta način!

Mat Malnar, Willard, Wis., je Mike Krulzu pri agitaciji spretten pomočnik. Poslal je tri naročnine. In kot Krulz, si tudi on nikoli ne vzame provizije.

Leo Zevnik, La Salle, Ill., je eden izmed onih, ki rad poigirata za Proletarca. Tudi njemu ni za provizijo, ker jo vedno pusti tiskovnemu skladu.

Joseph Vich, Morley, Colo., je obnovil naročnino in naročil dva koledarja. Ob enem pravi: "In ker vem, da rabite, dodam še dolar v tiskovni sklad."

Naš Kayetan Erznovnik iz gorate Montane je spet tu. Poslal je 2 naročnini. Provizija pa že veš kam naj gre, dostavlja v pismu.

Mary Stroj, Indianapolis, Ind., je prva, ki se je odzvala s pozdravnim oglašjem v Majski glas. Poslala je tudi 6 naročnin, \$1 v tiskovni sklad in novce za prodane koledarje.

Ta kolona bi ne bila popolna, ako bi ne bil v nji zastopan "Big" Tone Tomšič iz Oaklanda, Calif. Poslal je dve naročnini. Proizivja pa naj gre tam kot ponavadi. Pravi, da se počuti nekako 50-50, mi pa le upamo, da se merilo obrne v njegov prilog, pa bo spet čil in zdrav. Kajti takih možakov delavsko gibanje potrebuje.

Mary Suglich, bivša Čikažanka, ki zdaj živi v Riverdale, Md., je poslala dve novi naročnini, da bi list zdaj, ko obhaja svojo 40-letnico, prejel obilo voščil v obliki novih naročnikov.

Frank Stih, Sheboygan, Wis., je poslal spet 2 naročnini. Tone Shular, Arma, Kans., je poslal 2 naročnini. Moj prijatelj John Cizerle tam iz dežele solnčnih rož je baje zelo razgiral, ker ni prejel koledarja ob času. Vzelo je pošto "samo" tri tedne, da ga mu je dostavila in to je razdalja nekako 500 milj. Ni pomagati! Smo v izrednih časih, v katerih tudi pošta

ni izvzeta. Sicer pa je John "fant od fare", kadar se gre za Proletarca ali druge naše stvari. Za te se on zmerom potegne. Po navadi John vedno trošta pisca teh vrstic, da mu pošlje velikega purana na gotov dan v jeseni. Ker tega ne izvrši, je onega dne imel opraviti s štečincem, pa se je spomnil običaja, ki smo ga bili vajeni v starem kraju. Poslal mu je čedno kolino. Zdaj pa upravnik študira, s čem naj mu vrne milo za drago. Farme nima in kar gre z njo vred tudi ne, torej ne preostaja drugega kot da rečem: Srčna hvala, John!

Frank Remitz, Rock Springs, Wyo., piše: "Prosim, oprostite, ker vas spet nadlegujem radi koledarja. Hitro mi jih pošljite še 10 iztisov. Ljudem se zelo dopade in me kar naprej poprašujejo po njem." No, takih nadlegovanj je upravnik kar vesel! Prijatelju Remitzu priporočam, naj me le še "nadleguje" s takimi pismi.

S tem končam za enkrat. Le eno naj še povdarim, da pričakujemo od vseh sodrugov in somišljenikov v tem letu 40-letnice Proletarca, da bo vsak storil kar največ bo mogel za njegovo razširjenje. Če se bo vsi oprijeli agitacije za nove naročnike, potem bo Proletarec zaključil svoje 40 leto kot najbolj razširjen slovenski list. Kaj pravite k temu, sodrugi in somišljeniki?

IZ URADA "BIG TONYJA"

Oakland, Calif. — Oni dan sem čital pri mizi v kuhinji Družinski koledar, ko zazvoni telefonski zvonec in me zdrami iz branja. Vzajem slusalo in zavpil vanj svoj običajni "hallo". Na drugem koncu se pa oglasi moški glas: "Ali si ti, Tomšič?"

"Yes," mu odvrnem.

"Ti praviš 'Big' Tony?"

Pritrdim mu. In na to mi mož pripoveduje po žici, da me sicer nič ne pozna, a njegovi prijatelji so mu naročili, naj me pride obiskat. "Prišel sem iz Pennsylvanije," je pojasnjeval. "Sem Slovenec?" Seveda, sem mu pritrdil. No, potem se bova pa lahko po slovensko pogovorila. "Kdaj si doma?" me vpraša, z opombo, da me pride obiskat. Povedal sem mu, da ne delam, da sem zmerom doma.

Prišel je na poset še isti dan. "Anton Klamfer je moje ime," se mi je predstavil in pa svojo soprogo, ki je prišla z njim. Ona je nemškega rodu, zato smo govorili mešanico, nekaj slovenskega, nekaj po angleško in tudi par nemških besed je padlo vmes. Po kratkem pogovoru smo bili kmalu domači. Povedal je, da prihaja iz Transjerja, Pa. V Californijo sta prišla z ženo za stalno. Po naročilu prijateljev se je oglašil pri meni, ker so tudi moji prijatelji, čeprav se osebno še ne poznamo.

Povedal mi je imena: Anton Valentinič, Frank Novak, in Grm (mogoče Grum?). Hvala lepa za pozdrave, prijatelji. Človeku res dobro de, ko dobi voščila od tako daljnih, nepoznatih prijateljev. Ako mi bo sreča mila, da ozdravim, in bo ob koncu tega nečloveškega klanja spet mogoče na pot, se lahko zgodi, da se pripeljem v

slovensko metropolo in od tam pa tudi v Sharon, Pa. Takrat pa bomo drug drugega osebno pozdravili. Torej dragi Sharončanje, na svidenje ob prvi priliki.

Pred nekaj tedni pa me je presenetilo, ko se je na telefonu oglašil Eddie Slejko. On in njegov brat sta godbenika na veliki vojni ladji, nosilki letal. Prišla je s svojimi velikimi bombniki v Oakland, da se založi z novimi in z municijo in potem nazaj proti Japoncem. Vesel sem bil njegovega obiska. Je fin dečko, zelo vpluden. Že pismeno mi je sporočil, da se imata oba O. K. Oba sta iz Clevelanda in znana muzikanta. Njune starše poznam, posebno Mrs. Slejko, čeprav smo se samo dvakrat videli. Obakrat naju je vpludno sprejela in za nameček pa še "tretala" v Slov. del. domu na Waterloo rd.

Velikokrat sem že dejal, da je še mnogo vpludnih, prijaznih ljudi na tem svetu. A tudi veliko takih, ki so zelo sebični in se brigajo samo zase. Napredek jim je deveta briga, zanimajo pa se za denar in pa za posmrtno življenje, ako verujejo vanj. Če take sebičneže nagovoriš v slovenskem jeziku, ti odgovarjajo v angleškem, čeprav ne znajo pravilno ne prvega ne drugega jezika. Tudi taki so med njimi, ki jezikajo samo angleško, a nimajo toliko korajže, da bi šli na sodišče vprašati za državljanski papir.

Pred leti me je rojak predstavil svoji ženi: "To je Mr. Tomšič, ki je prišel iz Kansasa."

Pogledala je in rekla. "Kaj mi hoče, ko pa ga ne poznam." Češ da ji je vseeno. Mož je želel, da bi ji kaj zaigral na koncertino. Ampak Tone ni igral. Ako bi bili Slejkovi taki fantje, bi tudi rekli, kaj če nam "big" Toni, ko pa ga ne poznamo.

Ker že pošiljam ta dopis, prilagam tudi naročnino in za nameček je zraven tudi pesem mlade kelnarice, ki mi jo je podaril, namreč pesem, moj prijatelj Blaž Mesouri iz Los Angelesa. V takih časih kot smo nekoliko šale ne škoduje.

Pozdrav čitateljem od 'tavelikega' Toneta iz daljne Californije. — Anton Tomšič.

(Pesem je na peti strani.)

Trinerjevo grenko vino gre z duhom časa naprej

Ko je Trinerjevo grenko vino prišlo pred 58. leti na trg, je bil rešen en zelo resen problem. Z železnimi nerodnostmi se ni igrali. Prebavni organi morajo biti čisti, imeti morate dober apetit in dobro prebavo in čuvajte se zapeke, glavobola in nemirnega spanja. Trinerjevo grenko vino je izvrstno železno zdravilo in lahko odvajalno sredstvo. Njegove nove primise z vitamini B-1 ga delajo še bolj šega. Rabite ga po navodilih. Vaš lekarnar vam bo postregel z njim, ako ne, pa pišite ponj naravnost na Joseph Triner Corp., 1333 S. Ashland Avenue, Chicago 8, Ill., kjer vam bodo z veseljem postregli z njim.

IZŠEL JE

DR. KERNOV

Angleško-slovenski BESEDNJAK

Cena \$5 s poštnino vred

NAROČILA SPREJEMA

PROLETAREC

2301 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO 23, ILL.

"Pojdite z menoj zadaj v Edisonovo poskusno kuhinjo"

Jane Foster
Director of Home Economics

Pot do vašega moža. Besedici DOBRA KUCHARICA vplivata kakor čarovnija na večino moških! Zato poskusite z Jane Foster tek vzbuja jočimi predpisi. Jedila so zdravilna, imajo najboljše okus in so vedno dobra. Samo pogledite v Edisonovo poskusno kuhinjo, pa boste takoj vedeli, zakaj.

Kuharice si zavijajo rokave. Pod vodstvom Jane Foster pripravijo jedila v Edisonovi vse-električni poskusni kuhinji. Vsaka stvar je odmerjena in zmešana natančno po navodilih, vročina za kuhanje in pečenje izbrana ravno prav. Potem odnesejo jedila stran...

Pri "poskuševalni mizi." Jane Foster in njen štab pokusijo jedila pripravljena v poskusni kuhinji. Ali je vsaka jed okusna? Diši ravno prav? Hranilna? Ali stane samo toliko kakor je sorazmerno z mogočimi izdatki v vojnem času? Ali gre zanjo kar najmanj točk?

Nekaj dobrega prihaja! Če je mogoče katero jed izboljšati, jo pripravljajo zopet in zopet, dokler popolnoma ne ustreza okusu. Ravno zato boste hoteli poskusiti Jane Foster predpise. Urajali vam bodo, vaši prijatelji jih bodo hvallili. Torej pazite na Jane Foster predpise.

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Tito je sedaj premier, Subašić pa minister za zunanje zadeve. Ako bosta skupno kaj dolgo orala, bo čudno. Ampak novi Titovi, oziroma jugoslovanski vladi bi sedaj nihče ne mogel upravičeno očitati nedemokracije. (Članek o reorganiziranju jugoslovanske vladi je na prvi strani v tej številki.)

Mednarodni delavski zbor, ki se je vršil v Londonu, je poslal tople pozdrave tudi narodni osvobodilni fronti Jugoslavije. To pomeni, da Jugoslavijo priznava za socialno usmerjeno državo.

Peter II. se je končno le sprizjnil z resnico, da je laglje bežati iz Jugoslavije s krono na glavi, kot pa se z njo vrniti na prestol. Moral se je zadovoljiti z regenti, ki bodo odslej "vladali" v njegovem imenu. Da bi se vprašanje monarhije rešilo čimprej, potem, ko bo konec vojne, to bi bilo najbolje. In voličem Jugoslavije pa se naj pove, da je Peter neskušen, a ob enem zelo dobro preskrbljen z vlogami v mnogih bankah v Ameriki in drugod po svetu. Torej mu ne bo sile.

The Sheboygan Press z dne 23. feb. ima celo stran o Slovincih in drugih Jugoslovancih v omenjenem mestu. Gradivo je pripravila Marie Prislund. Energična, agresivna ženska. In delavna. (Hvala za poslano stran omenjenega lista.)

Ruski kvizling Vlasov vedri neke na Češkem in kličie Ruse v Rusiji in Ukrajinci v Ukrajini, da naj se osvobodijo izpod Stalina. Svojo armado ima neke na Slovaškem, če jo še ima. Vlasov je menda kozak, general in edin iz Rusije, ki ga je Hitler priznal za sposobnega kvizlinga. Namreč v veri, da ga bo mogel ustvariti za ruskega kvizlinga. Pa je Hitler tudi to bitko izgubil.

Poljaki se ponašajo, da so edini narod, v katerem Hitler ni dobil kvizlinga. Drugi pravijo, da ga niti iskal ni, kajti njegov namen je bil Poljake ponemčiti in jih ob enem uničiti kot narod. Poljake nagloma, Čehe po stopnjah, Slovence pa pretopiti v nemštvo, kateremu so bili že itak podvrženi. A dogodilo se je, da so Poljaki sedaj bolj v sporu z Rusijo, kot pa so bili še kdaj v nesoglasjih z Nemčijo, pa naj je že bila nacijska ali kajzerska.

V Zofiji na Bolgarskem so imeli 3. marca vseslovanski kongres. Ni bil panslavističen v smislu, kot so se vršili pred prvo svetovno vojno v obliki sokolskih krojev in največkrat tudi pod znakom vsesokolstva. Bil pa je ta kongres v Zofiji važen zato, ker je predstavljal vnanjo

politiko Sovjetske unije, kar se slovanskih dežel tiče. So pod njenim okriljem, panslavistične govore so imeli komunisti in nekunisti, a vsi pa poudarjali in krševali Rusijo za zaščitnico bodočnosti slovstva. Razlika med prejšnjimi vsesokoljskimi zbori in sedanjimi kongresi pa je največ v tem, da se gre ob enem za nov ekonomski red, v katerem naj bo vsakdo le delavec, ne pa magnat.

R. J. Thomas, ki je predsednik unije avtnih delavcev, ga je na zboru zastopnikov unij, ki se je vršil v Londonu, "pošteno polomil", po kranjsko rečeno. Mož je še neizkušen, čeprav predseduje največji uniji v Združenih državah, pa se je v drezanju časnih poročevalcev spozabil z izjavo, da nosi hlače na angleškem dvoru kraljica Elizabeta, ne pa njen mož kralj George. Angleži, ki verujejo v monarhijo, so mu to zelo zamerili in Thomas je potem pojasnjeval na vse sorte viže, kaj je s tisto opazko pravzaprav mislil. Ampak po naše pomeni, da je rekel: V kraljevi dvojici žena hlače nosi. Sicer se ni zlagal, ampak zamerijo mu, ker je rekel na glas in za svetovni tisk to, kar v Angliji itak vsakdo ve. Saj ljudje tudi vedo, da sohe svetnikov ne delajo čudežev, pa se vendarle delajo, kakor da se verjamejo vanje.

Na Angleškem so neke videli dekle, ki ji ni bilo več za ameriškega ali za kanadskega soldata, pač pa se je ojunčila in šla z angleškim vojakom na sprehod. Iz tega sklepajo, da bo vojne v Evropi kmalu konec.

Priznanja rdeči armadi so Stalinu povšeč, a nedavno se je napram nekemu Angležu, ki ji je čestital, izrazil, da bi rajše, ako bi taka glorijska zadela kako drugo (zavezniško) armado. Težko, da je v Sovjetski uniji družina, ki še ni nikogar izgubila v klanju. In žrtve v krvi se čutijo veliko bolj kakor materijalne.

Poljska ne bo zastopana v San Franciscu, saj ne toliko časa, dokler si svoje vlade ne uredi tako, da bodo eno in isto priznali Stalin, Churchill in Roosevelt. Sedaj priznavata slednja dva — čeprav le na papirju, še vedno zamejno vlado v Londonu, Stalin pa v Varšavi. Igra s Poljsko je zares zamotana stvar. A izgleda, da se velika trojica o nji nikakor ne more določiti zediniti. O mejah med Poljsko in Rusijo se je. Ne pa o obliki vlade. Sicer se med njo ne gre toliko o obliki kot o vpliv. Stalin hoče, da bodoča Poljska ne sme biti Rusiji sovražna. In ameriški ter angleški krogi pa delujejo, da bi vla-

V MANILI NA FILIPINIH so se spopadi iz zasede dogajali že dolgo potem, ko so bili Japonci premagani v nji. Toda nekateri Hirohitovi vojniki so vztrajali in tako je oblezel ta ali oni ubit na ulici, ali pa v hišem zatišju. Gornje je slika iz Manile po porazu Japoncev.

da v Varšavi ne postala ruski "rubber stamp". Najboljše bi bilo rešitev poljskega vprašanja prepustiti Poljakom, namesto da se o njemu toliko gnjavijo v Londonu, Washingtonu in Moskvi.

"Proletarec" se trudi na vse

kriplje, da bi zmanjšal učinek našega urednika v "Cleveland News", kjer je dokazano, da je Tito usiljenec, ki ga večina Jugoslovancev ne mara. To je citirano iz "Am. domovine" z dne 6. marca. G. Gabrovšek, kje, s čem in kako je dokazano?

ŠE NEKAJ O KONFERENCI V JALT

Napisal za ONA Harold Laski

Churchillovo poročilo o zaključkih konference v Jalti je bilo brez dvoma eden njegovih velikih političnih govorov. Že iz tega je razvidno, da sestanek na Krimu ni bil gola formalnost in da so se prvaki treh velesil zares sporazumeli in napravili ogromen korak naprej. Jasnje je, da je primerna in pravična na neslogo med zavezniki izjavila. Strašne agonije vojne so jih naučile, da je treba pred vsem skrbeti za ono, kar je bistveno.

Ena pglavitnih točk Churchillovega govora je bilo vprašanje Poljske. Ravno v tem vprašanju je bila predlagana Churchillova neprijazna resolucija — 25. torijev je protestiralo proti sporazumu, do katerega je prišlo v Jalti, da naj bodo bodoče poljske meje na vzhodu z malimi spremembami take kot določeno v takozvani Curzonovi črti. Teh 25. torijev je zahtevalo, da naj Poljska obdrži svoje meje iz leta 1939 in da je sporazum, glede katerega Poljska sama ni bila niti vprašana, nesprejemljiv. Nekateri teh torijev so govorili zelo vzhodno in strastno — H. G. Strauss, podtajnik ministrstva za javna dela, je celo odstopil, da s tem še bolj poudari svojo nezadovoljnost.

Resolucija je propadla, kajti dobila je le 25 glasov. Kljub temu pa je umestno dati nekaj pojasnila k tej zadevi.

Pred vsem je popolnoma jasno, da glavni promotorji te resolucije niso toliko prijazni Poljakom kot so sovražni Sovjetski uniji. Mnogo jih je med njimi, ki so bili prej jedro apizarske struje, ki se je skušala pobotati s Hitlerjem in pozneje s Francm. Nobenem izmed njih ni niti poskušal razpravljati o vprašanju, ali poljska zamejna vlada v Londonu sploh še predstavlja koga drugega kot svoje lastne člane.

Niti besedice niso črhnilo o nesmiselnosti postopanja london-skih Poljakov od dneva smrti generala Sikorskega sem. Niti besedice o nesmiselnosti politike, ki zahteva, da bi jim morala Sovjetska unija napraviti velik poklon — v znak hvalečnosti, ker ji je dana velika čast, da sme osvoboditi one Poljake, ki so na Poljskem. Omenjeni toriji tudi niso povedali, da nekatere izmed najmočnejših poljskih političnih strank v izgnanstvu — kot na primer kneška stranka in takozvani Bund, zelo zagovarjajo pobotanje na podlagi izjav krimske konference, in da se nabajajo nekatere druge — kot na primer poljski socialisti — v vladi le še na podlagi jako malenkostne večine glasov. O vsem tem niti besedice.

Kdorkoli pa je poslušal Churchill bo vedel, da je bil sporazum v Jalti dosežen na podlagi prave izmenjave — daj in vzemi! Nobenega dvoma tudi ne more biti o tem, da Sovjetska unija zares hoče močno in neodvisno demokratično Poljsko.

Predlagana meja je ona, o kateri je lord Curzon leta 1921 sodel, da je primerna in pravična. In nikdo ne bo mogel trditi, da je bil lord Curzon naklonjen boljševikom.

Vrh tega pa je treba še priznati, da so Poljaki ravnali v času med obema vojnoma z onimi Ukrajinci, ki bodo zdaj pripadali Sovjetski uniji, skrajno tiransko.

Dvoje vprašanj je mogoče postaviti, glede katerih bi bilo pravično razpravljati, ker so dvomljiva. Prvo je, v koliko in ali je Lvov zares pretežno poljsko mesto. Drugo vprašanje pa je, ali Rusi zares pošiljajo številne Poljake v jetniška taborišča, in ali odrekajo drugim pravičo, da so svobodno izražajo svoje miselnje. Na prvo vprašanje bo mogoče odgovoriti le na podlagi pravičnega in svobodnega štetja. Pri drugem vprašanju pa je treba dognati najprej, kaj toriji imenujejo svobodo govora. Sumim, da je svoboda govora, za katero jim gre, več ali manj istovetna z razmerami in organiziranimi napadi proti Sovjetski uniji.

Ako hoče Poljska sploh kdaj priti do odkritosrčnega sporazuma in soglasja s Sovjetsko unijo, bi morala prošiti Boga, da jo reši pred vsem onih njenih prijateljev, ki so predložili omenjeno resolucijo. To so le odkritosrčni protiruski fanatiki. V njih ni niti najmanjšega drobec realizma ali zdrave pameti. In sovraštvo do boljševizma jim je več kot pa sovraštvo do nacizma.

ZABAVA SOC. KLUBA

Milwaukee, Wis. — Slovenski socialistični klub priredi v nedeljo 25. marca v Soštaričevi dvorani kartno zabavo. Prične se ob 2. pop. Uljudno vabim prijatelje in somišljenike kluba, da nas posetijo omenjenega dne in pri igri poskusijo svojo srečo. Zmagoviti bodo deležni lepih nagrad.

Torej na svidenje 25. marca popoldne v Sostaričevi dvorani. Christina Podjavoršek, tajnica.

Kardinal Hlond še nemški ujetnik

Iz Stockholma poročajo, da se je papežev nuncij pri nemški vladi spet oglašil z zahtevo, da naj Nemci izpuste na svobodo poljskega primata kardinala Hlonda, ogrskega primata kardinala Seređija, grško princezo Ireno in Badoglijevega sina.

Nekaj drobiža

Chicago, Ill. — Pričetek te vojne je bil v Španiji. Ako je to sedaj res vojna proti fašizmu, potem upam, da se bo v Španiji tudi dokončala.

Ali ni bila zadnja depresija ena največjih? In sedanja svetovna vojna ena najgrozovitejših? Ako nočete še večjih depresij in še strašnejših vojen, pridružite se tistim, ki delujejo za iztrebljenje vzrokov, radi katerih nastajajo krize in vojne.

Zvest patriot ni samo ponosen na svojo deželo, temveč se je tudi sramuje, kadar jo sramota zadene. — Civilizirana država je tista, v kateri je poštenjaku dano udobno živeti. — Robert Quillen.

V od nacijske okupirani Norvežki je bil neki kmet vprašan, če se ne boji ruskih boljševikov, ki prihajajo preko Finske na severno Norvežko. "Ne," je odvrnil kmet. "Ko imas hudiča že več let na stanovanju, se ne bojiš več nobenega strašila."

Sreča za vrhno plast je, da revna masa ne vidi v notranjost raja vladajočih. Na Dunaju sem ogledoval cesarski dvor in druge palače nekdanjih Habsburžanov. V Versaillesu pri Parizu sem bil v dvoru bivših francoskih kraljev. V Chicagu pa me je pred leti povabil moj gospodar pekarije, v kateri sem delal, da me pelje v njegovem elegantnem avtomobilu na izlet ob jezeru. Vozili smo se ob obrežju severnega dela tega mesta, skozi predele, kjer živi čikaška milijonarska gospoda. Krasni dvorci, eden lepši od drugega. In okrog vrtovi ter drevedori. In zadaj za temi palačami ob Michiganskem jezeru ima vsak teh bogatašev svojo privatno kopališče. In vsi imajo krdele služinčadi, da jim streže.

Ob 10. zvečer me je gospodar, oziroma vozil je njegov sin, pripeljal nazaj v moje stanovanje. Izleta in počitnic, prve po 28. letih, ki sem jih imel, je bilo konec. In ob poltretji uri zjutraj pa zopet na delo v pekarijo.

Prišedši domov sem si pred očel vožnjo prejšnjega dne, v rajju bogatašev, ki ga uživajo že v tej solzni dolini in si prizadevajo na vso moč, da jih Bog čimprej pokliče v "večni raj". Ta, ki je na zemlji, jim je veliko ljubši. Tedaj — in tega je že dolgo nazaj, sem se v vse to zamislil in si rekel: "Kakšna krivica!"

Videl sem palače vladajočih v Evropi in tudi v Ameriki. Krasne zgradbe. Vrtovi, parki, grede samih rož.

Pa sem začel ogledovati svoje skromno stanovanje, v katerem niti kopalne banje ni bilo. Ne služkinj, ne služabnika in ne soferja, da bi mi stregli. V tisti sosesčini, kjer sem takrat živel, ni bilo nobenega parka v bližini in ulice brez dreves. In hiše brez rož na oknih.

Pa mi je rojilo po glavi: "Ali

ni Bog ustvaril nas vse ljudi po svoji podobi?" Kako to, da si nista niti dva človeka enaka, in da so odtiski prstov vsakega drugačni, in da nekateri ljudje tudi v "demokracijah" lahko žive v dvorih, kakršne so si mogli nekoč privoščiti le najmočnejši vladarji na svetu?

In tudi to mi je prišlo v glavo, da le čemu naj bi živeli najboljše tisti, ki ne delajo in ki jim morajo celo v stanovanju vse drugi opraviti. Nebesa uživajo že na tem svetu. Jaz pa sem bil primoran krave pasti, ko mi je bilo šest let. In niti sedaj, ko sem že toliko delal, nisem upravičen uživati tako udobnega, luksuznega življenja, kot ga imajo oni. Za te razmere jaz ne dolžim Boga krivim, ampak ljudi. To se pravi, ljudsko ignoranco.

Tisti rojaki, ki so v mladosti kaj fantovali, se še spominjajo, kako je bilo. In pa potem, ko smo mi, zeleni starokrajski Janzi letali za dekleti, kjer že smo živeli v slovanskih naselbinah v Ameriki. Sedaj so nam domostile "fante od fare" dekleta, ki ponočujejo, prepevajo in se po fantovsko oblačijo. Nekaj je med njimi tudi slavnatih vdov, ki tekajo za fanti 4 F., za mornarji in vojniki, in s svojimi pustolovčinami vzbujajo sumničenja med vojniki tudi v pošena dekleta, ki so jih pustili za sabo kot žene ali pa zarotke.

Neko nedavno zgodnje jutro sem začul pod svojim oknom na cesti petje. Bila so dekleta, menda na poti domov kje z vesele družbe. Zbudile so me iz sanj, a ob enem me zavele v sanje na one čase, ko smo samo še fantje prepevali ob takih urah.

V zadnjem predpustu smo čitali v glasilu podporne organizacije dolgo debato med prejšnjim in sedanjim urednikom o Jožetu Stalinu in Jožetu Brozutu. Zatem sem čital v glasilu druge podporne organizacije kupe resolucij in protestov proti uredniku, ker je priobčeval nekaj SANSovega gradiva; ob enem so bili tisti protesti tudi proti Stalinu in Titu. Vem, v kakšnem položaju je tisti urednik. O, yes, to je že drugič v zadnjih 25. letih, da je deležen graje. Ampak pred dvajsetimi leti ali kaj takega je bil glavni tajnik iste organizacije odlikovan od jugoslovanske vlade z redom sv. Save, ki je eno izmed najvišjih odlikovanj, kar jih je razšenkavala predvojna Jugoslavija. Ampak urednik tistega

glasila, ki je delal in še dela za ljudsko, prebivalcem pravično Jugoslavijo, je ni dobil. Prepričan sem, da je ne pričakuje in bi kake medalje sv. Save morda tudi vzel ne bi.

Morda sem v protislovjih, ali pa napačno vzgojen. Učili so me, da vse, kar je, je ustvarjeno od Boga. Torej je vsegave dni ustvaril v določen namen tudi Stalina in Tita, da delata sedaj toliko ljudem tako silne preglavice.

Čital sem v istem glasilu članek Rev. Slapšeka za svobodo katoličanov v Sov. uniji. Ampak le kako si on predstavlja svobodo? Samo za svojo cerkev? A dokler bo Vatikan smel pošiljati po svetu agente, da delujejo v imenu vere za posmrtni raj, čemu bi Kremlin ne pošiljal takih, da delujejo za zemski raj?

Vsi farizeji bi bili najbližje resnici, ako bi priznali, da so svojemu narodu "žrtvovali" svoja najslabša leta.

John Chamazar.

RAZGOVORI

(Nadaljevanje z 2. strani.)

ki je zvesta prijateljica Proletarca, moje iskreno sožalje.

Smrt kosi tudi med nami. Dne 28. februarja je pobrala enega izmed naših najbolj znanih prijateljev, Toneta Puca. Kdo bi ga ne poznal! Na vsaki veselici, na vsakem pikniku si ga dobil. Ni bil govornik. Niti ni bil eden izmed takih, ki bi grmel na sejah. Ali bil je dober, zvest sodrug, rad je pomagal in sploh se more reči o njemu z vso gotovostjo, da je bil pošten človek. Slovinci v Chicagu, naš Delavski center in Proletarec ga bodo pogrešali. Kajti z njim so izgubili zares dobrega prijatelja. Blag mu spomin!

O ruskem relifu to pot ničesar za poročati.

V bolnišnicah več poškodovanih civilistov kot pa vojakov

V ameriških bolnišnicah je več poškodovanih civilistov kot pa ranjenih in bolnih vojakov. V prvih dneh tega leta je bilo v bolnišnicah 84.000 oseb, ki so dobile poškodbe pri delu, na cestah ali pa doma.

Proletarec služi edino delavcem in njihovim bojem za pravice. V zameno ne pričakuje drugega kot da ga naročajo in čitajo.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR 1945

je v tem letu tu in starem kraju edina slovenska knjiga, namreč KNJIGA, ki je posvečena borbi osvobodilne fronte za novo, demokratično, federativno Jugoslavijo in združeno Slovenijo.

Tam izhaja iz osvobodilne fronte veliko gradiva dan za dnem, teden za tednom, toda le v časopisih, ki se tiskajo v skrivališčih, da jih naciji in pa kvizlingi ne ugonobe. A knjig, kot je ta koledar, pa jim v takih okoliščinah ni mogoče tiskati.

Kaj pomeni borba v našem starem kraju? Odgovor dobite v raznih spisih v Am. druž. koledarju, letnik 1945, ki stane \$1.25, s poštnino vred.

Poleg spisov iz starega kraja, kjer se ljudstvo bori, trpi in umira z vero "v boljši, lepši svet", so v tem koledarju povesti, zgodovinski spisi in članki naših tukajšnjih delavcev.

Ameriški družinski koledar je pohvalno omenila večina slovenskih listov v Ameriki in nedvomno bo vzradostil tudi naše ljudi preko morja, čim ga jim bo mogoče poslati. Nekaj izvodov ga morda sedaj že imajo.

Naročite si ga, da ga pošljete svojem, kadar bo do tja pošta spet odprta. Priporočite ga znancem in prijateljem, ako ga še nimajo.

Koledar je vezan v platno. Cena \$1.25.

Naročila sprejema

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET CLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združeno državo (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Illinois

MIRKO G. KUHEL.

Razvoj Slovenije v naporih za svojo svobodo

(Nadaljevanje.)

Odpor

Osvobodilna fronta je pričela odpor proti sovražniku takoj. Iz zased so slabo oborožene skupine napadale italijanske in nemške vojske, jim pobirale orožje, municijo, obleko in druge potrebščine in zopet izginile v "hosto". Tak je bil pričetek partizanstva. Ze meseca julija 1941 čitamo o velikih spopadih med slovenskimi gerilci in Italijani in Nemci in o velikih sabotažah na železniških progah, cestah, mostovih in važnih napravah v manjših mestih in vaseh. Dokler je imela Nemčija le eno fronto — v severni Afriki — je bila vsaka misel na kak večji odpor proti sovražniku v Sloveniji navaden samomor. Vodstvo osvobodilne fronte se je tega dobro zavedalo in je bilo skrajno previdno. Čim pa je Hitler napadel slovensko Rusijo in potegnil mnogo svojih divizij iz Jugoslavije na rusko fronto, je zaplametela gerilska vojna tudi v Sloveniji in drugih delih Jugoslavije. Tu je bila prilika za Jugoslovane, da nudi izdatno pomoč zaveznikom v Afriki in Rusiji s tem, da sabotirajo prevažanje nemških vojaških zalog in mostova ter tako zadržijo čim več nemške in italijanske vojske na Balkanu. Rezultat aktivnega odpora v Jugoslaviji je pripomogel do velikega poraza afrikankega korpusa v Egiptu in severni Afriki, Rusiji pa je nudil dragocene tedne in mesece za pripravo ofenzive proti nemškemu Wehrmachtu.

V slovenskem nardu se je zbudila slovenska duša, ki je čela stoletja samo sanjala o "majki Slavi"; sedaj pa se je z velikim zaupanjem zazrla v zarjo svobode — proti vzhodu — proti materi vsega Slovstva — Rusiji. In slovenski slavofili, ki so sedaj ućakali tisti trenutek, ko je napočila ura za boj za življenje ali smrt, za svobodo ali sužnost, za smrtni udarec sovražniku, uničevalcu in raznarodovalcu slovstva — germanizmu — so pozabili na vse malenkostne razlike svojih političnih smernic in se pridružili Osvobodilni fronti. Uvideli so, da obstajata samo dve poti: boj proti Hitlerju, ali boj za Hitlerja. Srednje poti ni bilo nobene.

Vloga komunistov

Večina vsega političnega vodstva je izvirala iz ljubljanske inteligence, v kateri je bilo nekaj radikalcev, ki so javno propagirali socialno in ekonomsko preuredbo Jugoslavije. Med te so spadali tudi vodilni komunisti, ki so bili dobro poznani v ljubljanskih političnih in kulturnih krogih (Kidrič, Kardelj) in so življali zaupanje in spoštovanje tudi med svojimi političnimi konkurenti pri obrtnih drugih in med liberalnimi in klerikalnimi elementi. Slednji so vedeli, da se bodo ti radikalci hrabro in pošteno borili za svobodo ter da bodo s svojo agresivno energijo in osnovno zdravim političnim programom povlekli tudi preprosti narod na svojo stran. To se je uresničilo, kajti v treh letih in pol je Osvobodilna fronta organizirala slovensko narodno vojsko, ki šteje nad 40.000 rednih borcev ter nadaljnjih 40 do 50 tisoč navdanih gerilcev, ki so sicer podvrženi komandi glavnega štaba narodne osvobodilne voj-

ske Slovenije, ki pa ne spadajo med redne vojske.

Opora, ki jo je Osvobodilna fronta dobila od navadnega ljudstva, je slonela ne dejstvu, da je program Osvobodilne fronte določal za pravo osvoboditev in svobodo slovenskega naroda, in ne radi kakih političnih smernic komunistične stranke. V nobenem slučaju ni ta stranka skušala vsiliti komu svoje politične ideje in teorije, toda nedvomno je povečala svoje število radi velikega prestiža, ki ga je dobila s svojo dalekovidnostjo o usodi Slovenije in s svojo agresivno akcijo proti narodnim sovražnikom. Največja bedastoča pa je, ko nekateri trdijo, da je Osvobodilna fronta "komunistična", oziroma da so člani narodne osvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije sami "komunisti". Pretirano bi bilo celo, če bi rekli, da je 10% osovja Osvobodilne fronte komunističnega.

Osvobodilna fronta do danes še ni podvela niti enega koraka pri svojem osvobodilnem ali političnem delu v Sloveniji, ki bi bil komunističnega značaja, ali o katerem ni odločala ljudska večina potom svobodnih volitev. Edinstvo slovenskega naroda sloni izključno na vprašanju osvoboditve in pridruženja demokratične Slovenije v federacijo z drugimi narodi Jugoslavije. To je cilj vseh političnih strank in posameznikov, ki se udeležujejo v Osvobodilni fronti in ta program je absolutno narodnega značaja, katerega Slovenci globoko razumevajo.

V svoji notranji politiki predvideva ta program slovenski narod, slovenski jezik in njegove kulturne tradicije ter neomejeno priliko za razvoj Slovencev kot svobodnih ljudi. Tako Slovenijo predstavlja mogotč le v družbi drugih narodov Jugoslavije — pod istimi pogoji — v federativni državi.

Komunisti v Sloveniji ne nastopajo kot politična skupina ločeni od drugih, temveč skupno in vzajemno kot posamezni člani Osvobodilne fronte. Dobro uvidevajo, da gospodarske in etične razmere ne dopuščajo v Sloveniji takih sprememb, kot jih je Ameriki prinesla ameriška revolucija, ali Rusiji oktohrska revolucija. In radi tega nasprotujejo, da bi se v notranje zadeve Slovenije vtikale zunanje sile — Rusija, Amerika, Anglija ali kaka druga zavezniška država. Pomoč za povojno rekonstrukcijo džeze pa hvaležno sprejemajo od vsake države. Pripravljeni so učiti se od vsakega naroda, ki si je s svojo krvjo priboril svojo svobodo, posebno Amerika s svojo revolucijo proti Angliji in Rusiji s svojo proti carizmu. Slovenski komunisti nimajo nobenega načrta za bodoče smerice Slovenije, razen onega, katerega je sprejela Osvobodilna fronta in s katerim se strinja do malega ves slovenski narod.

Casopisi in revije

Značaj politične propagande v časopisih in drugih publikacijah največ pokaže politično smer. Teh listov in publikacij je med partizani v Sloveniji sorazmerno veliko. Toda edini list komunističnega značaja je "Ljudska Pravica", glasilo komunistične stranke. Ta je namenjen izključno za člane stranke in se ponaša z običajnim "kladivom in srpom". List je praktično ureje-

VOJNA V ITALIJI na gričastem terenu in pozimi ni lahka stvar. Fronta se proti severu le počasi odmika, ker Nemci svoje utrjene črte močno drže. Gornje je zavezniška patrulja na italijanskem bojišču v belih zimskih plaščih.

van in prinaša gradivo o vojaški in politični situaciji po vsem svetu in seveda polaga največ važnosti Sloveniji in vlogi, ki jo igra Osvobodilna fronta v tej svetovni vojaški in politični borbi. Stranka izdaja tudi drug material komunističnega značaja, ki pa je namenjen članom stranke za prosvetne namene, ne pa drugim članom Osvobodilne fronte.

Drugi važni listi so: "Slovenski Poročevalec", ki je glavno glasilo Osvobodilne fronte, "Kmečki Glas", namenjen kmetovalcem in poljedelcem, "Zena Danes", ki se peča z vprašanji in problemi ženstva in gospodinjstva, "Slovenski Partizan", ki je glasilo Narodne osvobodilne vojske Slovenije, ter mnogo drugih manj važnih listov in revij. Mnogo teh listov prihaja tudi v Ameriko in niti v enem ni opaziti kake komunistične propagande.

Narod in Osvobodilna fronta

Kaj pa slovenski narod? Kakšen je njegov odnos napram Osvobodilni fronti?

Ljudstvo ima popolno zaupanje v vodstvo Osvobodilne fronte in ne povprašuje, kakšne stranke je eden ali drugi. Zaveda pa se dobro, kdo je zgradil Osvobodilno fronto. Predstavlja si jo za najvišjo politično in civilno oblast in z zadovoljstvom uvideva, da ni res tista grda pošast, kot so slikali belogardisti iz Ljubljane po radiju, po časopisih, kakor tudi z mnogih prižnic. Ne vtika se v privatno življenje ljudstva ali v njegovo vero in cerkev.

Dasiravno je bila vojna zelo krvava in je spčetka civilna revolucija razpršila mnogo družin, ta položaj danes ni več važen. Narod priznava tudi komunistom kredit za njihovo večje vodstvo in pomoč pri organiziranju osvobodilnega pokreta med narodom, ki sestoji z zelo konservativnih kmetov in ki so globoko verni in zelo starokopitnega političnega mišljenja. Komunisti pa so spravili in povežali v bisago svoje politične nazore, ki bi znali narod popejljati v močvirje civilne vojne in sovražstva. In zasejati civilno vojno in sovraštvo med ljudstvom si je sovražnik pozelel. Komunisti so previdno spoznali, da je hitlerizem največji sovražnik slovenskega naroda, ter da bo narod spoznal svoje voditelje le po njihovem delu in uspehih, ne pa po lepo zvonečih političnih geslih.

Komunisti v Sloveniji ne obvladujejo nobene pozicije, ki bi jim zagotovila kakšno kontrolo nad vlado po končani vojni. Celot slovenski parlament je začrtal narodu le provizorične ali začasne smernice. Slovenski narodni osvobodilni svet, ki je izvrševalni odbor slovenske vlade ali parlamenta, vedno poudarja, da osvobodilno gibanje danes ne more določiti končnega obrisa nove države. Ves narod mora biti najprej osvobojen in imeti priliko do svobodnih volitev, predno je mogoče to demokratično in pravično določiti. Isto stališče zavzema o tem vprašanju tudi nova federalna

Položaj glede obleke v Jugoslaviji poslabšan

War Relief Fund of Americans of South-Slavic Descent je prejel brezjavno nujni obupni klic tamkajšnjih oblasti, da je treba našemu narodu hitre pomoči v obleki in obutvi. Telegram se glasi:

"Pri nas je vedno večje pomanjkanje obleke, težave za njen nakup so nepremostljive. Obstoji nevarnost, da se vsled tolikega stradanja umrljivost našega naroda še poveča. Zato vas prosimo, da naslovite apel na vse naše rojake in organizacije, da razvijajo aktivnost, da se v čim večjih količinah zbere blago, usnje in obleka."

Ta nujni poziv je prejel Vojni fond preko jugoslovanskega

poslaništva v Londonu in Washingtonu. Da-li je treba komentirati h temu apelu? V resnici ne. Potrebno pa je, da se mi tukaj v Ameriki, kateri je bilo k sreči prihranjeno takšno bojno gorje, zdramimo in da se zavzamemo, da bomo storili vse, kar je v naši moči, da takoj pomagamo našim bratom v stari domovini.

Vsi naši rojaki, vse organizacije, vse skupine morajo takoj razviti največjo aktivnost. Potrebno je, da se vsem dopove o težavni situaciji, vsak pa mora razumeti, da je njegova dolžnost pomagati narodu, ki je dal v svoji borbi vse, kar premore za našo skupno stvar in danes radi tega strašno strada.

Jugoslavija dobila vlado po navodilih in Titovih načrtih

(Nadaljevanje s 1. strani.)

preveliko število. Bolje je imeti ne preštevilo ministrov, pač pa dober parlament.

Izmed Slovencev je v vladi tudi profesor Edo Kocbek. On se je večasi udeleževal pri "Domu in svetu", pa se je lastnikom, ki so to revijo kontrolirali, zameril in on je službo izgubil. Smatran je za Krekova (krščanskega socialista). Vsega skupaj je v novi vladi pet Slovencev.

Starih socialistov ni v tej vladi, kajti kar je bilo znanih, so bili po Hitlerjevi in Mussolinijevi okupaciji poslani v jetniške tabore. Drugi, manj znani, pa so se uveljavili v podtalnih aktivnostih in le ti sedaj kaj veljajo.

Vprašanje oblike vlade

Narodna osvobodilna fronta bi — če bi bilo od nje odvisno, kralja že odpravila, pa ga Anglieži zmerom protežirajo. A podala so se saj toliko, da naj si svoj dom ohrani v Angliji. A nekega dne bodo morali Jugoslovani glasovati o tem. Do takrat pa bo kralja nadomeščal regentski svet. Casniška agencija ONA poroča o njemu med drugim:

Člani regentstva so vsi že starejši državniki, ki imajo čiste roke v pogledu odpora proti Nemcem, a kljub temu niso tesno povezani z nobeno obstoječo politično stranko.

Ante Mandić je Hrvat in rimski katolik. Rojen v Istri, je Mandić že leta 1918 pomagal ustanoviti jugoslovanski odbor v Londonu. V tej vojni je bil interniran v Italiji in izpuščen na svobodo šele po premirju z Italijo. Kmalu nato se je prijavil v osvobodilno fronto.

Srdjan Budisavljević je pravoslavni Srb iz Hrvaške. Bil je prej prvak srbske neodvisne demokratske stranke izven stare Srbije. Bil je član vlade generala Simovića in je z njim odšel v London, odkoder se je pred 10. dnevi vrnil v Beograd.

Dušan Srnc pa je Slovenec, rimski katolik, inženir in bivši profesor na ljubljanski visoki šoli. Leta 1927 je bil minister za javna dela, leta 1929 pa minister za šume in rude. Pristopil je k slovenski narodni osvobodilni fronti kmalu po njeni ustanovitvi leta 1941, ter je postal Titov finančni minister v novembru leta 1943.

Regenti brez vladarskih pravic

Ta regentski svet, ki je teoretično odgovoren kralju Petru, se bržkone ne bo vtikal v vladarske zadeve. Imenovan je bil, da se zadosti Churchillovim kapricam, in tudi Roosevelt mu je pomagal. A bilo bi pametnejše, ako bi velika trojica prepustila vso svobodo odločanja narodni osvobodilni fronti, to je, Avnoju, kralju Petru pa ustavila čke.

Nemške V-bombe še vedno nad Anglijo

Nemške V-bombe so ubile meseca januarja v Angliji 585 oseb, 1629 pa je bilo ranjenih. Te izgube so še enkrat tolikšne kot so bile decembra.

Med ubitimi je bilo januarja 94 otrok, 228 otrok pa poškodovanih.

Neszanje je delavcev najhujši sovražnik.

Frideric Mistral: Vrabec papeža Ivana

I.

Papež Ivan XII, ki je vladal v Avinjonu od 1316. do 1334. in katerega krasen spomenik vidi v Notre Dame des Doms, se je napotil nekega dne v Pariz; potujoč skozi mesto Nevers, se je ustavil v samotnem opatcu.

Opatice so se potrudile, da svetemu očetu čim boljše postrežejo, da mu bivanje ustvarijo čim ugodnejše, tako da je papež pred odhodom rekel predstojnici:

"Mati, zelo sem zadovoljen z vašim gostoljubjem, zato vam z največjim veseljem izpolnim vsako željo!"

Predstojnica je smehljaje odgovorila:

"Veliki, sveti, gotovo ti je znano, kako nas, uboge ženske boli, da se moramo izpovedati moškim. Ako nam dovoliš, da se smemo izpovedati ženskam, ustvaril bi s tem reformo, katero bi z največjim navdušenjem pozdravil ves ženski svet."

Papež je odgovoril:

"Razmišljal bom o tem."

Papež zapove, da mu osedla meza in ko je zajahal, reče predstojnici:

"Imam tu dragoceno skrinjico. Zdi se mi, storim prav, ako jo shranim pri vas. Človek ne ve, kaj vse se lahko zgodi na potu. Ko se bom vračal, se spet oglasim pri vas in vzamem skrinjico. Skrbno mi pazite na to skrinjico; glejte, tukaj je tudi ključek, vendar prepovedujem vam odpreti skrinjico!"

II.

Komaj je papež Ivan XII. odšel iz samostana, so se zbrale vse opatice in z objestno radovednostjo hotele skrinjico odpreti.

"Kaj neki je v nji?... Pogledajmo... Hajdl... Pogledajmo!"

Hudič jim ni dal miru in jih je zapeljal... Predstojnica vzame ključek... hrc... odprto je...

"Jojo, jojojo!"

In v tistem trenutku, mati nebeška, zloti iz skrinjice vrabec ter odleti daleč s pisemcem, ki ga je imel privezanega okrog vratu.

Lahko si mislite, kako so stale opatice vse okamenele in smrtno prestrašene...

Ko se je papež čez mesec dni vračal iz Pariza, se je zopet ustavil pri opaticah.

"Kaj dela moja skrinjica," je vprašal papež predstojnico. "Daj, prinesi mi jo!"

"Ah, veliki, sveti oče," zastokajo po vrsti vse opatice in padejo na kolena. "Oprosti nam, v božjem imenu; ptica nam je ušla."

Ivan XII. se glasno nasmeje. "Kako ste nesrečne! Niti toliko moči nimate, da držite mojo prepoved o prazni skrinjci, a kako bi potem mogle vzdržati spovedno tajnost? Ne, drage moje! Kakor dosedaj, tako bodo za vse bodoče čase izpovedovali moški ženske."

Kako je z vašim znancom, sosedom, prijateljem? Ste mu kdaj pripočili, da naj si naroči Proletarca? Poskusite, morda ga pridobite!

Proletarec je bil ustanovljen, da služi delavstvu. Tej nalogi je zvest v vsakem slučaju, v krizah in "dobrih" časih, v vojnah in miru. Podpirajte ga.

Malo šale v resnih časih

(Konec Tomšičevega dopisa s 3. strani.)

Nova miza, nova vaga, zmislijo si vsega vruga. Literček in kilogram, tega pač jaz ne poznam.

Majhna miza, majhna vaga, to se meni že fržnaga. Dosti mal je bil bokau, tako da bilo ga je še premalo.

Iz litra tudi ni kaj piti, v glazek ni kaj naliti. To je samo za gospodo, ker pomeša vino z vodo.

Poberite se s tem litri, mi smo pri pijači hitri. Kar prinesi ga nam lonce, saj ga bo kmalu konec.

Če k mesarju se podam, mi vaga na kilogram. Bežite se vi solit, kmeta ni lahko obrit.

Kupil sem železne cveke, vagal mi jih je na deke. Vrag naj vas norce vzame in te vaše dekograme.

Sedaj bojim se še novice, da manjše bodo tudi žlice. Sklede in tudi piskiri, če to zvedo še v Ribnici.

Bert pa že tudi težko čaka, da bi kupil tega vruga. Če bi bili litri manjši, bi jih kupil bert še rajši.

Le kelnarce bo škoda, ker premajhna bo posoda, večkrat treba bo letet s praznim litrom dol v klet.

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

nova knjižica, s poljudnimi navodili kako postati AMERIŠKI DRŽAVLJAN.

Poleg vprašanj, ki jih navadno sodniki stavijo pri izpitu za državljanstvo, vsebuje knjižica še v II. delu nekaj važnih letnic iz zgodovine Zedinjenih držav, v III. delu pod naslovom RAZNO, pa Proglas neodvisnosti, Ustavno Zed. držav, Lincolnov govor v Gettysburgu, Predsednik Zedinjenih držav in Poedine države z glavnim mestom, številom prebivalstva in velikostjo.

Cena knjižice je samo 50 centov s poštino vred.

Naročila sprejema:

Knjigarna Proletarca
2301 S. Lawndale Avenue
CHICAGO 23, ILL.

POSLUŠAJTE

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja Vodi io George Marchan WGES, 1360 kilocycles.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNJ JEDNOTI

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ie) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO 23, ILL.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN and SURGEON

3724 West 26th Street
Tel. Crawford 2212

OFFICE HOURS:

1:30 to 4 P. M.
(Except Wed. and Sun.)

6:30 to 8:30 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)

Res. 2219 So. Ridgeway Ave.
Tel. Crawford 8440

If no answer — Call Austin 5700

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD

Tel. 20-361

424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST.

CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

After Surrender--What?

Whether one approves or disapproves of the "unconditional surrender" objective announced by the President as the price of peace for the enemy nations, the question of what the United Nations shall do with their victory is of greater importance.

We came to that conclusion long ago, but we mention it now because of a statement issued by the Social Democratic Federation which endorses the Roosevelt objective.

What will we do with our total victory after we get it?

Algernon Lee, SDF chairman, answers by saying that the purpose of unconditional surrender is to "destroy the Nazi government root and branch."

Good enough in itself, but... then what?

If Algernon Lee has an answer to that one, the statement issued by the Federation on the subject did not state it.

Yet it is so very necessary that the question of what we are fighting for should be answered now. For, unless it is answered well in advance, then it surely will be answered when the new world order is established. And in that case it is likely to be answered in a way that will not please social democrats.

We, too, want Nazism destroyed. But we know that its destruction will not leave a great big social and political hole in western Europe. There will be something to take its place. What will that something be? Under what principles will it function? Who will control it, and to what purpose?

We're not afraid of the outcome of this war on the military front. Our side is going to win in the end. But we are afraid when we consider the social and economic and political possibilities. Already important members of the United Nations alliance are showing by word and action that they intend to preserve the same class economy that has resulted in fascism and war. Already there is ground to believe that the plans of the victors are based more upon power than justice and motivated more by desire for class gain than by regard of human justice.

Are we going to exact unconditional surrender merely to have the power to say to the Nazis and the Japs, "You aren't going to rule and exploit the world—BUT WE ARE?"

Would such an aftermath of unconditional surrender suit any breed of democrats?

And can we hope for more than that on the international front so long as a labor-exploiting class society continues to be the "way of life" on the home front?—Reading Labor Advocate.

Speeches or Action For Small Business?

The National Association of Manufacturers and the Chamber of Commerce talk a great deal about their condemnation of monopoly and their faith in the small business man, whose interests must be held sacred before all.

But then the question of surplus property comes up. How is the gigantic war property of the Government in new plants, equipment and material to be disposed of? Last year Congress passed some legislation about it which could only by the greatest exaggeration be called satisfactory from the point of view of public interest. Nevertheless it contains some safeguards against monopoly and for the protection of small business.

If we can believe the reports of the newspapers, the National Association of Manufacturers and the Chamber of Commerce are preparing a "drive" to change the Surplus War Property Act in several respects.

One of the changes they suggest is elimination of the anti-trust clause in the present Act.

They also want to eliminate the Smaller War Plants Corporation as an "intermediate reseller" of surplus goods. Yet, if it's corporation were prohibited from buying war property and reselling it later to small business, this would in many cases make individual small enterprise powerless to acquire surplus property, in somewhat the same way as workers would be made powerless if they were prohibited from joining a union. Big Business could then have a still greater share in the surplus property.

According to the reports, many business men fear that if the Small War Plants Corporation is not abolished now, it may be continued after the war. On the contrary, we think that it would be very useful to have a central organization after the war in the interest of small business. In that case, action in favor of small business would be more than just an idle promise. — The Brewery Worker.

Jail for Union Men

So you think they can't throw men in jail for belonging to Unions, or for urging others to join? It's lucky you are not down in Weirton, W. Va., for that's exactly what the law is trying to do there.

The Weirton Steel company, one of the bitterest enemies of Organized Labor, runs that part of the country, bosses the courts and the prosecutors, runs the sheriff's office. The company's lawyers have discovered an ancient law which provides that if three or more persons gather on the streets and the sheriff thinks that maybe they might start disturbance, he can throw them in jail. Acting under that law, the sheriff grabbed 15 Union men, in groups of five, and locked them up.

All the might of the state was thrown into the trial against these men. It was proved that they had been fired by the company for being Union members, that they afterwards urged other men to join. The clinching fact which proved their guilt of high crime against the company, was that they had been distributing circulars favoring the Union. So, the jury found them guilty and they are now liable to \$500 fine and a year in jail.

Yes, it's happening right now. And in the United States of America! P. S.—The sheriff now has a fat job with the Weirton company.—The Progressive Miner.

BLAMES RACKETEERS FOR "FAG" SHORTAGE

Newark, N. J. — Federal Judge Thomas F. Meaney disagrees with the claim of the Federal Trade Commission that the cigarette shortage is due to increased consumption and the demand of the armed forces.

Addressing a grand jury called to investigate the matter, Judge Meaney blamed the shortage on "blood-sucking pirates, chiselers and black market racketeers."

The judge told jurors that in making the investigation they would "step on some very important toes," but would be protected.

WOMEN AS JOB RISKS

Women workers are a worse accident risk at heavy industrial jobs than men, but a better risk at light jobs. So the Department of Labor reported recently on the basis of a checkup in 68 typical manufacturing plants.

NATION'S 1944 INCOME AT NEW HIGH RECORD

The Department of Commerce disclosed that the nation's income in 1944 hit a record high of \$161 billions, while gross national production rose to \$199 billions.

Measured in terms of commodities, production was one and three-quarters times larger than in the peacetime year of 1939.

War expenditures during the year were \$86 billions, or 43 per cent of the gross national output.

OWNERS OF BUSINESS PROPERTY PROFITEER

Evidence of profiteering by owners of business property continues to pour into Congress.

Witnesses testified that rentals have increased 200 per cent in some instances. Similar reports come from New York City and other cities.

Commercial property is not under rent control, an omission that apparently is being capitalized to the limit by landlords.

Service to men of the Navy is just as important a function of the American Red Cross as aid and assistance to those men and women in other branches of the armed forces. This 1945 War Fund poster symbolizes service to the men who fight on the seas.

Is Freedom Un-American?

Nothing more clearly exposes the danger of setting up rigid standards of "un-Americanism" than the efforts in this direction by the American Legion and the Veterans of Foreign Wars.

Attempting to define the "ism" for a House committee which intends to deal with it, the veterans' groups probably tried to do a conscientious job. But they labeled as "un-American" anybody who advocates social revolution. That would have trapped Thomas Jefferson and Abraham Lincoln. They labeled as such peace organizations "international in origin and international in present affiliation." Wouldn't that catch the Catholic Church? Or again: any person who seeks to "challenge the American form of representative government." That would catch anybody who advocates abolition of the electoral college or other constitutional amendments.

What the veterans' organizations have forgotten is the basic American right to freedom of expression and belief. When a congressional committee starts tampering with this right, it is most likely to turn out, as the Dies committee did, to be a witch-burning expedition and slander mill.—The Chicago Sun.

World Labor Unity Achieved At London Parley

World trade union unity, for the first time in a quarter of a century, became a living reality on Feb. 17, when organized labor from the United Nations and former belligerent countries voted unanimously the "firm resolve to work together for the creation of a powerful democratic trade union federation at the earliest practicable date."

The greatest tribute was paid to the CIO and Sidney Hillman, president of the Amalgamated Clothing Workers of America and a member of the CIO delegation, for taking the lead in bringing world labor unity about, in support of the position enunciated by R. J. Thomas, chairman of the CIO delegation.

Mr. Hillman, who presented the report of the committee on the world trade union federation as a "remarkable achievement," declared that the door would be held open for the American Federation of Labor to participate, if it cares to do so. Thus far, the AFL is the sole holdout in the world labor picture.

Besides insisting upon labor representation at the peace conference and setting up headquarters in Paris, the World Trade Union Conference, empowered a committee of 41 to do the following:

(1) To draft a constitution for the world trade union federation "which it is the purpose of the conference to establish."

(2) To submit it to the labor bodies for approval.

(3) To reconvene the world conference not later than the end of 1945 for the adoption of the final constitution.

(4) To name sub-committees, including an administrative committee, to exercise the powers of the full committee of 41 between meetings of the full committee.

(5) To convene an emergency world conference if the committee feels that world developments make it necessary.

(6) To issue invitations to bodies not represented here to affiliate with the new organization.

IFT Will Become Part of New Body

The conference committee consists of three members each from the United States, the United Kingdom,

France and Russia; one each from Canada, Australia and India, and one from each of the other members of the British Commonwealth. The former enemy nations—Italy, Bulgaria, Finland and Rumania—will have one member each, and the exiled Spanish labor movement will have one. The American representatives are Phil Murray, president CIO; R. J. Thomas, president United Auto Workers and Mr. Hillman. John J. Abt, counsel for the Amalgamated, is the American alternate.

The International Federation of Trade Unions, from which the CIO, Soviet and European Catholic trade unions were barred, now, apparently, becomes part of the greater world labor set-up and has two members on the committee.

The committee of 41 was directed to make collective representations to national governments and to act as an agent to the conference in order to insure trade-union representation at the peace conference.

On February 20, the 41-member body named a policy-making or administrative committee of 13 to meet in Washington in April and work out a program of labor peace and postwar objectives, for submission to the meeting of the United Nations in San Francisco on April 25.

It is regarded as virtually certain that the full membership meeting of the World Trade Union Conference will be reconvened in Paris in September — From The Advance.

SICKNESS TAKING TOLL ON INDUSTRIAL WORKERS

Uncle Sam's Health Service reports "a tremendous increase" in the sickness rate was found to be workers. In the third quarter of 1944, about 200,000 male industrial workers were surveyed, and the sickness rate was found to be 70 per cent higher than in the corresponding period of 1938.

TAXES UP SIX TIMES

As though you didn't know, taxes now are six times as high as they were in 1939. The Department of Commerce revealed that virtually the whole increase was in Federal income taxes.

IN THE WIND

From THE NATION

We're all in this together: A man entered a New York restaurant lastday and ordered ham and eggs. "No ham today," said the waitress. "This is meatless Friday. You can have frankfurters, bologna, or liverwurst."

In 1930 Henry Holt and Company published "L'Italia nel Passato e nel Presente" ("Italy Past and Present"), an Italian reader compiled and edited by Ginevra Capocelli. One of the sections under Contemporary Italy, headed Fascism, consisted of three passages from "Social Peace and the Future of Italy" by Benito Mussolini; and under the title of the last section, The Political Organization of Italy, was a quotation by the same author: "All in the state, nothing against the state, nothing outside the state." A revised edition of the book is now being advertised. "Miss Capocelli," say the advertisements, "has submitted for material on Fascist Italy a useful supplementary selection of proverbs and axioms."

Bob Prince, a radio announcer on the staff of Station WCAE, Pittsburgh, conducts a news broadcast for Oswald and Hess Company, a local meat-packing firm, every day at 8 a. m. On February 9 he said he was about to report an item of great significance, he would not vouch for its truth, but was reporting it because it had not been denied by the government. The "news" was that the Administration was planning a world-wide Gestapo to which no person's private affairs would be immune. The alleged author of the plan was a sister of Justice Felix Frankfurter. Immediately after the broadcast a transcribed announcement said: "Rosenbaum's suggests you do not repeat rumors. They help enemy."

Alexander Janta, author of "I Lied to Live," an account of escape from Nazi Europe, reports that the stories anti-Nazi in the liberated countries are now telling about the Atlantic Charter are of the same unprintable quality as Republican jokes about Mrs. Roosevelt. As for liberation, when a person asks for a match and forgets to return the box the owner says, "Pardon me. You seem to have liberated my matches."

How to get cigarettes: A man in Artesia, New Mexico, mentioned the great American famine in a letter to his son in the Pacific. By return mail he received a package of Japanese cigarettes.

Festung Europa: The Nazis have commandeered all baby carriages in occupied Holland, and they are now rolling toward Germany loaded with civilian loot... Anders Eek, a collaborationist pastor at Hedrum, Norway, has resigned. In a letter to his superiors he complained that he had been holding services in empty churches. Pastor Ravnar of Borgund, another collaborationist, has voiced a similar complaint: "Nobody comes to church any more. Yesterday it was only my family." But, when an anti-Nazi pastor visited Ytre Rendalen to hold secret services, the church was packed. Thirty-three children were presented for baptism.

"HEAD OVER HEELS IN DEBT"

You may not know it but your individual cost in footing the expense of the war and the Federal Government for 1945 will be \$602.02 if you are single. To ascertain your family indebtedness, multiply \$602.20 by the number in your family whose support is dependent upon you. In other words, if you have five members in your family, all dependent upon you, then your liability for 1945 war and Federal Government expense will be \$3,011.

This may seem high and you will probably think that you will never be able to pay it off, but during the year 1944 the per capita expense was \$722.38. This ought to give you a fair idea of why Congress is not going to reduce taxes now or in the near future, and also an understanding that you are somewhat over-extended in obligated instalment payments which may or may not affect your financial ability to buy that new-fangled radio, improved refrigerator or streamlined, perfected automobile which are touted as a necessity for every home at the war's end. — United Mine Workers Journal.

Give More This Year If You Can

The 1945 War Fund Campaign for the American Red Cross is now under way and will continue throughout the month of March. The purpose of this campaign is to raise the money to enable the Red Cross to carry on its service to suffering humanity during the coming year. It is up to the general public to supply this money through voluntary contributions, as the Red Cross is not supported by taxes, nor does it enjoy any other form of fixed income. It is an organization of, by, and for the people, and as such completely dependent upon the people for the funds it needs to keep going.

The good work the Red Cross is doing wherever it is needed, whether on the battlefields overseas or among servicemen and civilians in this country, has been given so much well-deserved publicity we are sure we don't have to cover that angle for the information of our readers. We all know the Red Cross is doing a swell job, a necessary job, and a job no other organization is equipped to handle.

All that is necessary now is for each one of us to realize that it's up to us—each one of us, individually—to make it possible for the Red Cross to continue doing such a fine job. And we will make it possible if each one of us resolves that this year we're really going to be generous in our contribution. When that Red Cross solicitor calls this month, give from the heart.

Can't Buy Friendship of Nations

We have said it before, and we say it again: We don't like the way the "Big Three" are browbeating little nations! Especially do we deplore the fact that our country is a party to the proceeding.

The latest performance followed in Crimean conference. The "Big Three" served the notice on the little nations that they must declare war on the Axis powers or they would be refused seats in the coming parley in San Francisco, where the future peace and safety of the world will be considered.

Turkey, Egypt and other little nations yielded, and one of the first results is the assassination of the Egyptian premier in the presence of Parliament. We do not know the numbers or the importance of the elements represented by the young man who fired the fatal shot, but clearly he felt the premier was surrendering to threats of the Great Powers, and he resented it even to the extent of killing the chief of his government.

Naturally, these little nations are jealous of their sovereignty. They should be. Some of them fought mightily hard to get it. Besides, what possible good can it do the Allies to have them enter the war at this stage?

Those nations that obey the "Big Three" are promised rich favors. Friendship won in that way won't last very long.—Labor.

POOR STAFF WORK

We are at the beginning of a new anti-trade union campaign. There is the strike in the Detroit Dodge plant. There is the rebellion in New Bedford. There is evidence of wide discontent among textile workers. And there is, above all, the dark shadow cast by the possibility of a coal strike.

The important point is that now, when national unity is so important, there is wide discontent among the workers. Millions of them feel that they are getting a raw deal. Among the textile workers it is a matter of low wages. In the Dodge plant the complaint is of an inhuman speed-up. In New Bedford there are other complaints. Resentment is so deep that union officials are placed in an impossible position. We have three parties to the no-strike pledge—the government, the employers and the unions. The government agencies and the employers have failed to do their part. Complaints are made, hearings are held—and then nothing happens. At a meeting of strikers in Detroit the suggestion that matters be left to the War Labor Board was howled down with derision.

If we don't want strikes, we must remove the causes that drive men to strike. Tougher jobs are undertaken by the General Staff. We need a little good staff work in the production area. —The New Leader.

The Differences Between Ukases, Democracy and Social Civilization

By RAYMOND HOFSES, Editor Reading Labor Advocate

The most recent order from Washington in line with the expanding policy of putting the American people in a bureaucratic straitjacket — the order closing saloons, night clubs, etc., on the stroke of midnight—is important mainly as an example of what socialization means when it is imposed upon people rather than inaugurated and controlled by them.

Unless the people, by the intelligent and purposeful use of the political power that is theirs, beat blind social evolution to the jump, then socialization will not mean the end of the class society under which the exploitation of the many by a favored few has been and continues to be legalized. On the contrary, the people themselves will be socialized and controlled, not only as to the manner in which they are used to produce and distribute wealth, but in every activity which, until recently, has been considered personal and private.

Socialists have a very special reason to deplore the trend toward total control of people by a bureaucratic government that daily looks more like a super state. Because, what is happening is giving the entire idea of socialization a black eye and making many people less receptive to the Socialist idea and more desirous of doing the impossible task of going back to "free enterprise."

There is a danger in that point of view greater than the possible blocking of Socialist party ambitions. The danger is to freedom itself. When a generation strives to reverse the trend of social development it is like the man who, bound by a rope, pulls against the knots. The harder he struggles the tighter he is bound.

Socialists did understand. A generation before World War I they said: "Let the nation own the trusts." And: "Let us produce for use instead of for profit." And: "Socialize the means of production and distribution."

The Socialists always were talking to the people who do the world's work. But the workers did not hear the message and failed to take the action necessary to make a changing economy fit with security, peace and freedom.